

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

**POLICIE V PROSTŘEDÍ NÁRODNOSTNÍCH
MENŠIN**

**POLICE IN THE BACKGROUND OF NATIONAL
MINORITIES**

Bakalářská práce: 11-FP-KSS-4018

Autor:

František NAJMAN

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Kovařík

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	přílohy
71	13	0	1	30	1+1 CD

V Liberci dne: 25. 04. 2012

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **František NAJMAN**
Osobní číslo: **P09000078**
Studijní program: **B7508 Sociální práce**
Studijní obor: **Penitenciární péče**
Název tématu: **Policie v prostředí národnostních menšin**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Cíl: Cílem bakalářské práce je zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímeném výkonu služby na Územním odboru Česká Lípa Policie ČR s problematikou národnostních menšin.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, příprava průzkumu, sběr dat, interpretace a východiska dat, formulace závěrů.

Metody: Analýza dokumentů, dotazník respondentů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BARŠA, P. Politická teorie multikulturalismu. 2. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 348 s. ISBN 80-7325-020-9.

BARŠA, P. Západ a islamismus : střet civilizací, nebo dialog kultur? 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. 187 s. ISBN 80-85959-96-8.

BUDILOVÁ, L., HIRL, T. Policista v multikulturním prostředí. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2005. 100 s. ISBN 80-903510-1-8.

GABAL, I. a kol. Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace. 1. vyd. Praha : G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4.

ŠIŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

POSPÍŠILOVÁ, J., JAKOUBEK, M. Sociální vyloučení a úloha Policie ČR. Praha : Společně k bezpečí, 2008. 250 s. ISBN 978-80-86961-57-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Zdeněk Kovařík

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: 1. dubna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce: 27. dubna 2012

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PaedDr. PhDr. Ilona Pešatová, Ph.D.

vedoucí katedry

dne 22-04-2011

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Zdeňku Kovaříkovi, za vedení a poskytnutí cenných informací a připomínek ke zpracování mé bakalářské práce

V Liberci dne: 25. 04. 2012

Čestné prohlášení

Název práce: Policie v prostředí národnostních menšin
Jméno a příjmení autora: František NAJMAN
Osobní číslo: P09000078

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 25. 04. 2012

Název bakalářské práce: Policie v prostředí národnostních menšin

Jméno a příjmení autora: František Najman

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2011/2012

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Zdeněk Kovařík

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá tematikou Policie České republiky v prostředí národnostních menšin. Práci jsem rozdělil na dvě základní části teoretickou a praktickou. Teoretická část je členěna na tři hlavní kapitoly. Počáteční kapitola definuje národnostní menšinu a pojmy spojené s touto problematikou důležité pro zvolené téma. Ve druhé kapitole své práce se věnuji postavení a úloze Policie České republiky v rámci zvoleného tématu. V rozsahu této kapitoly jsem se zaměřil také na platnou národní i mezinárodní legislativu vztahující se k dané problematice národnostních menšin. Ve třetí části práce se věnuji vybraným národnostním menšinám, které žijí v naší republice, kdy je zde nezbytné zmínit Radu vlády pro národnostní menšiny, která je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Praktická část představuje zpracování dotazníkového šetření a zodpovězení stanovených předpokladů prostřednictvím vyhodnocení dat z provedeného průzkumu. Hlavním cílem je zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru Česká Lípa Policie ČR s problematikou národnostních menšin.

Klíčová slova:

Národnostní menšina, komunikace, kultura, Policie České republiky, legislativa, romská menšina.

Title of the bachelor thesis: Police in the background of National minorities

Author: František Najman

Academic year of the bachelor thesis submission: 2011/2012

Supervisor: Mgr. Zdeněk Kovařík

Summary:

This bachelor work is concerned with the theme of Police of the Czech Republic in the minority. My thesis is divided into two parts theoretical and practical. The theoretical part is divided into three main chapters. First chapter defines a national minority and concepts associated with these issues relevant for the topic. The second chapter is devoted to their work status and role of Police of the Czech Republic within the chosen topic. In this chapter, I also focused on existing national and international legislation relevant to the issue of national minorities. The third part is devoted to selected national minorities that live in our country, which is necessary to mention here the Government Council for National Minorities, an advisory and initiative body of the Government on matters relating to national minorities and their members. The practical part is processing the survey and answer the set of assumptions through evaluation data of the survey. The main objective is to determine awareness and knowledge of police officers serving in the direct service in the Police Department Lipa Czech police with national minority issues.

Key words:

Ethnic minorities, communication, culture, Police of the Czech Republic, legislation, the Gypsy minority.

OBSAH

ÚVOD	10
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 NÁRODNOSTNÍ MENŠINA.....	12
1.1 Migrace.....	14
1.2 Komunikace.....	15
1.2.1 Hodnoty.....	15
1.2.2 Vnímání.....	15
1.2.3 Předsudky a stereotypy	16
1.2.4 Komunikační styl	17
1.3 Kultura.....	18
1.3.1 Asimilace.....	19
2 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A NÁRODNOSTÍ MENŠINY	21
2.1 Akční plán Policie ČR pro práci s menšinami	23
2.2 Česká legislativa spojená s menšinami	25
2.2.1 Ústava České republiky.....	26
2.2.2 Listina základních práv a svobod.....	26
2.2.3 Trestní zákoník.....	27
2.2.4 Právo přestupkové.....	30
2.2.5 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů	31
2.3 Mezinárodní legislativa spojená s menšinami.....	31
2.3.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950 Řím)	31
Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.....	31
2.3.2 Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (Rada Evropy, 1995)	32
2.3.3 Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965). ..	32
2.3.4 Směrnicí Rady Evropské unie č. 2000/43/EC ze dne 29. června 2000 ..	32
2.3.5 Charta Spojených národů 1945	33

3 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE.....	34
3.1 Rada vlády pro národnostní menšiny	34
3.2 Ukrajinská národnostní menšina	35
3.3 Romská národnostní menšina.....	38
3.3.1 Některé problémy Romů v ČR.....	40
3.4 Vietnamská národnostní menšina.....	42
II. PRAKTICKÁ ČÁST	45
4 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	45
4.1 Stanovení předpokladů	45
4.2 Popis vzorku respondentů	46
4.3 Použité metody pro průzkum a časový harmonogram postupu prací	47
4.3.1 Dotazník	47
4.3.2 Harmonogram postupu	48
5 PREZENTACE VÝSLEDKU EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ	50
5.1 Zpracování vyhodnocení jednotlivých položek z dotazníků	50
5.2 Analýza stanovených předpokladů.....	62
5.2.1 Předpoklad č. 1	62
5.2.2 Předpoklad č. 2.....	62
5.2.3 Předpoklad č. 3	63
5.2.4 Předpoklad č. 4.....	63
5.3 Dílčí výsledky šetření	64
5.4 Návrh opatření	64
ZÁVĚR.....	66
Seznam použitých zdrojů.....	68
Seznam tabulek a grafů	71
Přílohy	71

ÚVOD

Česká republika byla dlouhá léta uzavřená a patřila mezi země, které byly od okolního světa odděleny ostnatým drátem. Žila si tak v relativním klidu odtržena od okolního světa. Zlom a velké změny nastaly v naší zemi po roce 1989, kdy proběhla „Sametová revoluce“ mezi 17. listopadem a 29. prosincem, která vedla k pádu komunistického systému a přeměně politického zřízení na demokratické principy.

I když už uběhlo více jak dvacet let od převratu a my jsme ušli velký kus cesty za svobodou a demokracií, neustále v nás přetrvává strach z cizinců, strach z neznámého, strach z někoho, kdo vypadá odlišně než my. Tento postoj lze charakterizovat jako xenofobní, vyznačující se projevy odporu, nepřátelství, ale i nedůvěrou ke všemu cizímu a strachem ze všeho cizího. Konkrétním projevem je nepřátelství k lidem jiné barvy pleti, jiné národnosti, jazyka, náboženského přesvědčení, kultury, tradici a projevující se navenek odporem a nepřátelstvím vůči národnostním menšinám ze strany majoritní společnosti.

Některé z menšin, které žijí na našem území, nejsou od nás ve vnějších znacích příliš odlišné. Mnohokrát si však uvědomujeme, že se jako česká majorita chováme jinak než minorita. Zvlášť výrazně to pociťujeme ve chvílích, kdy si nerozumíme, protože náš komunikační styl naráží na jiný komunikační styl minority. Hněváme se, že se minorita "nepřizpůsobila", že se chová jen podle svého a že nám přináší problémy. Může však minorita vždy za to, že se chová jinak? (Šišková, aj. 2001, s. 13).

Ačkoli chování nelze redukovat jen na komunikaci, vidíme, že komunikace vytváří zvlášť velké riziko nepochopení, přestože patří mezi naše základní potřeby. Pokud bychom měli všichni stejnou minulost, kulturu, tradice a zkušenosti, byl by komunikační proces poměrně snadný. Pocházíme však z nejrůznějších míst, máme jinou kulturu, jiný etnický původ, máme jiné očekávání, jiné zkušenosti, představy a přání, a tak nereagujeme všichni stejně, „nečteme“ informace našeho partnera v komunikaci shodně jako on (Šišková, aj. 2001, s. 13).

V úvodní teoretické části, v první kapitole práce, se zaměřím na základní pojmy spojené s problematikou národnostních menšin a problematikou spojenou s tímto tématem, které jsou podstatné pro další pochopení zvoleného tématu a to zejména určení definice samotné národnostní menšiny. V České republice je tato definice obsažena v zákoně o Právech příslušníků národnostních menšin. Co se týče vnějšího

pohledu na charakteristiku národnostní menšiny, není jednotná. Evropská unie v tomto případě jednotlivým státům nechává k vymezení tohoto pojmu volnou ruku. Vychází z všeobecné deklarace Organizace spojených národů.

Ve druhé kapitole své práce se zabývám postavením a úlohou Policie České republiky v rámci zvoleného tématu, neboť se jedná o bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991 a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Policie České republiky je policií státu, který je založen na **občanském principu**. Z této skutečnosti vyplývá, že policisté, bez ohledu na to, že jsou fakticky příslušníky většiny nebo menšiny, musí při výkonu své pravomoci zachovávat v tomto ohledu zcela neutrální stanovisko. Je proto důležité zjistit, zda příslušníci Policie ČR mají dostatek informací a vzdělávacích programů pro práci s menšinami. Ochrana národnostních, ale i jiných menšin před útoky na ně a na jejich příslušníky, je nezbytným předpokladem udržení stabilního prostředí ve společnosti. Dále se pokusím shrnout v této kapitole základní legislativu, která je v rámci národnostních menšin platná na územní České republiky, kdy však je důležité k problematice národnostních menšin zjistit i legislativu, která vyplývá z mezinárodních smluv a úmluv, kterými je Česká republika vázána, a proto ve své práci uvedu i vybranou mezinárodní legislativu.

V další části práce se věnuji vybraným národnostním menšinám, které žijí v naší republice a náš život je z jejich strany ovlivňován přímo nebo nepřímo. V tomto je nezbytné zmínit Radu vlády pro národnostní menšiny, která je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Současná Rada je zřízena ve smyslu § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšiny a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Cílem bakalářské práce v teoretické části je shrnout základní pojmy spojené s problematikou národnostních menšin a problematikou spojenou s tímto tématem, zabývat se postavením a úlohou Policie České republiky v rámci zvoleného námětu. V praktické části je cílem zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru Česká Lípa Policie ČR v oblasti problematiky národnostních menšin.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁRODNOSTNÍ MENŠINA

Pro další práci a potřeby textu by bylo vhodné definovat pojem „**národnostní menšiny**“. V České republice tuto problematiku národnostní menšiny a příslušníka národnostní menšiny stanoví zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Konkrétně § 2 zní:

odst. 1. Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

odst. 2. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti (Zákon č.273/2001 Sb., § 2 odst.1-2).

Z tohoto zákonného vymezení vyplývá tedy následující charakteristika národnostní menšiny:

- jedná se o společenství občanů České republiky,
- odlišuje se od majority počtem, jazykem, kulturou, původem, tradicemi,
- spojuje je úsilí o zachování a rozvoj svébytnosti menšiny,
- menšina má historickou souvislost s Českou republikou.

Z uvedené citace vyplývá, jak již bylo řečeno, že otázka příslušnosti k menšině je ryze otázkou volby jejího případného příslušníka.

Vymezení národnostní menšiny není jednotné, co se týče Evropské unie, jednotlivým státům se zanechává k vymezení tohoto pojmu volná ruka a je záležitostí právních kritérií jednotlivých států. Za všeobecnou definici národnostní menšiny je považován text **společenství OSN**, který uvádí:

Národnostní menšina je skupina obyvatel státu, tvořící menšinu v nedominantní pozici uvnitř státu, disponující etnickými, náboženskými nebo jazykovými charakteristikami, které jsou odlišné od charakteristik většiny obyvatel, mající vědomí vzájemné solidarity, motivované, byť jen implicitně, kolektivní vůlí přežít, jejím cílem je dosáhnout rovnosti s většinou, jak ve skutečnosti, tak i podle zákona (UN Doc. 1985).

Zřejmě nejkomplexnější definici národnostní menšiny zformuloval v roce 1979 Zvláštní zpravodaj Subkomise pro prevenci diskriminace a ochranu menšin Francesco Capotorti:

„Skupinu početně menší vůči zbytku populace státu, v non-dominantním postavení, jejíž členové, kteří jsou občany státu, disponují etnickými, náboženskými nebo jazykovými charakteristikami, které je odlišují od zbytku populace a ukazují, i když jen implicitně pocit solidarity, zaměřený k zachování jejich kultury, tradic, náboženství nebo jazyka“.¹

Členství v menšině se přenáší dědičností, která spojuje následující generace dokonce i tehdy, když chybí snadno rozlišitelné zvláštní kulturní nebo fyzické vlastnosti. Nejdůležitější charakteristikou menšiny jsou skupinové vazby, pravidla a společenské zvyklosti.

„Jako jedno z klasifikačních kritérií národnostních menšin se mnohdy uplatňuje hledisko početnosti. Podle toho se vymezují tři skupiny národnostních menšin:

---

¹ F. Capotorti byl jmenován v roce 1971 zvláštním zpravodajem Subkomise OSN pro zabránění diskriminace a ochranu menšin a byl pověřen provedením studie o situaci etnických, náboženských a jazykových menšin. Viz Scheu, H. Ch. Ochrana národnostních menšin podle mezinárodního práva. Praha: Karolinum, 1998.Str. 16.

- 1) společenství, které svou početností překračuje 10% obyvatelstva ve státě,
- 2) společenství v rozsahu 3-10 % populace příslušného státu,
- 3) společenství nepřevyšující 3 % populace příslušného státu.

Jednotlivé národnostní menšiny se nejčastěji řadí do třetí skupiny; v demografické skladbě příslušného státu může současně vystupovat několik národnostních menšinových společenství. Z geografického hlediska se také hovoří o kompaktně nebo disperzně usídlených národnostních menšinách, o menšinách regionálně nepočetných nebo rozptýlených v multietnickém prostředí. Charakteristickým znakem národnostních menšin je především predispozice výrazného národního vědomí a různorodá fixace na mateřský národ, s nímž je spojují historické a kulturní tradice“ (Šišková, aj. 1998, s. 55).

Současnou českou republiku tak můžeme chápat jako multikulturní společnost, ve které různí jednotlivci i skupiny uplatňují rozličné životní strategie, nestejně hodnotové stupnice a rozmanité víry. Avšak i v rámci multikulturní společnosti je nezbytné dodržovat jednotný soubor pravidel, zákonů a povinností (Budilová, aj. 2005, s. 3)

V rámci soužití majorit s menšinami dochází k **integraci** jednotlivců ze dvou či více skupin s odlišnými kulturními vzorci, pravidly chování, apod., které umožňují jednotlivcům kterékoliv skupiny ponechat si jejich specifika, a zároveň zaručuje jejich rovnoprávné postavení, kdy však v rámci integrace nesmí nedocházet k diskriminaci členů některé jiné skupiny národnostní či jiné.

1.1 Migrace

Migrace je pojem, který je často spojován s menšinami. Migrací je označován proces prostorového přemísťování osob přes hranice, spojený se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, případně natrvalo. Možnost přemísťovat se je jednou za základních lidských svobod. Stále rostoucí počet lidí po celém světě opouští své domovy, aby žili v jiných zemích. Podle aktuálních odhadů Organizace spojených národů žilo v roce 2010 více než 213 milionů osob jako přistěhovalci v jiném než v domovském státě.

Podle Matouška se migrací rozumí pohyb obyvatel z jedné země či kontinentu do druhé, tedy mezinárodní migrace. Pokud se jedná o pohyb obyvatel v rámci jedné

země, nazývá se migrací vnitrostátní. Z hlediska stěhování lidí dovnitř či ven ze státu se dělí na přistěhovalectví (imigrace) nebo vystěhovalectví (emigrace) (Matoušek 2008, s. 102).

1.2 Komunikace

V úvodu bylo zmíněno téma komunikace. Jedná se o důležitou schopnost v mezilidských vztazích, která dává spoustu možností, jak udělat chybu. Komunikace je pojem, který má velice široké použití. Slovo komunikace je latinského původu a znamená něco spojovat. Komunikace je mimo jiné i transfer informací od určitého jedince nebo skupiny k jiným. Je nezbytným základem všech sociálních interakcí. Vzájemná komunikace „vysílače“, ten kdo mluví, k „přijímači“, ten kdo naslouchá, může být v prostředí národnostních menšin ovlivněna několika faktory. Komunikace je výpovědí o tom, jak člověk chápe, vidí, interpretuje sebe, jiné lidi a vztahy mezi nimi.

Při vzájemné komunikaci může docházet k nepochopení. Nejvíce uváděnými faktory v odborné literatuře, které nabourávají vzájemnou komunikaci, jsou:

- hodnoty,
- vnímání,
- předsudky,
- komunikační styl.

1.2.1 Hodnoty

Své hodnoty přijímáme v rámci socializačního procesu. **Socializace** – celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti. Každá menšina má své specifické hodnoty, které se učí od svých rodičů, prarodičů, společnosti. Váží si jich. Určují jim jejich hodnotový systém. Takto přijatý systém se poté stává vodítkem v interakci s okolím prostředím většinové společnosti.

1.2.2 Vnímání

Pro vzájemný mezilidský vztah je podstatné, jak na sebe působíme a jak se vnímáme. Čím více informací o druhém máme, tím více je naše představa přesnější.

„Naše vnímání ovlivňují naše zkušenosti, nám dostupné informace a hodnotový systém, který přebíráme z okolí, a atmosféra situace, kdy jsme některé podobné jevy zažili. Vůbec si to neuvědomujeme, myslíme si, že naše vidění je jediné „normální“ a správné, a nedovedeme si představit, že vidění druhého člověka je jiné. Často se stává, že druhého za to, že nevidí věci jako my, odsoudíme a o jeho chování či vidění si řekneme, že je „nenormální“. Je však pouze jiné, protože je zakotveno na jiné osobní zkušenosti, jiných psychických dispozicích, zážitcích“ (Šišková, aj. 2001, s. 15).

1.2.3 Předsudky a stereotypy

Významnou roli při komunikaci a interakci lidí v multikulturní společnosti hrají předsudky a stereotypy.

Stereotyp je zevšeobecňující mínění o skupinách nebo objektech. Jde o šablonovitý způsob vnímání, posuzování a hodnocení toho, k čemu se vztahuje. Není výsledkem přímé zkušenosti, je přebírán a udržuje se tradicí. Stereotypy nejsou záležitostí veskrze negativní, tvoří součást našeho myšlení a umožňují nám rychlou a ve většině případů účinnou orientaci ve světě. V našem pojetí lze chápat stereotyp tak, že příslušníky jiné kultury, národnostní menšiny hodnotíme stále stejným způsobem jen na základě vnějších nebo nedůležitých znaků, nebo na základě nedostatečných informací.

„Předsudek v multikulturní společnosti znamená, že příslušníky jiné kultury odsuzujeme na základě nepodstatných, vnějších znaků, aniž bychom je lépe poznali:

- Obsahuje hodnocení bez hlubšího poznání člověka.
- Probíhá jako bezprostřední, bezmyšlenkovité odmítnutí druhého člověka.
- Funguje v prostředí postiženém skrytým nebo otevřeným kulturním konfliktem.
- Projevuje se komplikacemi, odmítáním spolupráce bez argumentů.
- Může mít různé podoby – předsudek vůči náboženství, barvě pleti, fyzickému vzhledu etnický předsudek atp.

V situaci, kdy se jedinec střetává s neznámým nositelem odlišné kultury, často k němu přistupuje na základě předsudků, které si o dané kultuře dosud vytvořil“(Multikulturní centrum 2011).

Předpojatost vyplývá z hodnotových vzorců chování, tradic, zkušeností, informací a ze sociální percepce. Vede nás k takovým závěrům a interpretacím, které jsou akceptovány jako pravdivé bez jakýchkoliv důkazů. Obvykle je naše domněnka o lidech ovlivněna hodnotami, informacemi a zkušenostmi s podobnými jedinci a my vyvozujeme závěry na základě věcí, ve které věříme a které očekáváme. Předsudky jsou často sdíleny širokým okruhem lidí, proto jsou vnímány jako pravdivé. Jejich zobecňování vede k vytváření stereotypů vázaných na ostatní skupiny. Takovéto zobecňování nemá negativní dopad, pokud je lze doložit ve skutečnosti (např. Italové jedí špagety, Češi mají rádi vepřo-knedlo-zelo. Francouzi mají dobré víno).

Generalizace začne vadit tehdy, když hodnotíme někoho na základě jednoho rysu třeba barvy kůže, oblečení, momentálního chování apod., a na základě těchto charakteristik jej považujeme za méněcenného. Nevědomé používání stereotypů, které je spojeno s nedostatkem informací, může vést k segregaci mezi jednotlivými národnostními skupinami.

„Předsudky představují zvláštní komplex v podstatě nezdůvodněných postojů a stanovisek, které si lidé osvojují docela nenápadně pod vlivem prostředí, nebo je převzímou od nějaké autority. Předsudky jsou vlastně laciné berličky, s jejichž pomocí lze docela snadno překonávat obtíže, které provázejí formování vlastního názoru na něco, co se poněkud vymyká našemu zaběhnutému vidění okolního světa“ (Šišková, aj. 1998, s. 10).

1.2.4 Komunikační styl

Schopnost komunikace vyjadřuje připravenost a schopnost člověka aktivně se účastnit na přijímání a předávání sdělení. Efektivně komunikovat, znamená využívat všechny složky komunikace a to zejména neverbální a verbální komunikaci.

„Z teorie komunikace víme, že projevem člověka je ovlivněn pouze asi ze 7 % slovy (verbální komunikace) asi 38% hlasem (způsobem jak je informace sdělena) a 55% řečí těla (neverbální komunikací)“(Šišková, aj. 2001, s. 16).

V komunikaci mezi národnostními menšinami je nutné si dávat pozor i na další problémy, které jsou velice důležité pro pochopení sdělovaných informací a to jsou kulturní zvyklosti, náboženské vyznání a tradice každé skupiny. „V komunikaci jde především o pochopení výroků a chování druhého, nikoli vždy o přesvědčení se navzájem či o odsouzení toho druhého“ (Šišková, aj. 2001, s. 16).

1.3 Kultura

„Kultura v klasickém antropologickém pojetí je definována jako všechny nadbiologické mechanismy a prostředky, kterými se společnosti adaptují na vnější, přírodní prostředí. Kultura je chápána jako specificky lidská sféra reality, tedy něco, co člověka odlišuje od zbytku živočišné říše. Kultura žádným způsobem nesouvisí s tělesnými parametry člověka (například s rasou), je negenetická (nedědí se) a získává se výchovou. V užším smyslu se jedná o soubor návodů pro život, tedy norem a vzorců chování, které sdílejí členové určité společnosti. Kulturní vzorce jsou často neuvědomované – jejich nositelé podle nich jednají, ačkoli si jich nejsou plně vědomi (obdobně je tomu s jazykem – sestavujeme věty podle gramatických pravidel jazyka, aniž bychom museli tato pravidla v obecné rovině znát)“ (Budilová, aj. 2005, s. 10).

S kulturou národnostních menšin je často spojován výraz „**kulturní konflikt**“, především ve vztahu mezi tradiční většinovou společností na jedné straně a přistěhovalci z odlišných kulturních a náboženských okruhů na straně druhé. O kulturních konfliktech se hovoří a píše například v souvislosti se stavbou mešit, zákazem muslimských šátek ve školách, což se týká spíše evropských zemí.

V našich podmínkách můžeme hovořit o kulturním konfliktu v méně dramatickém pojetí ve spojení se sociálními problémy týkající se například užíváním veřejného prostranství před panelovými domy v oblastech s velkým přílivem cizinců, zápachem jídla v domě, nerespektování základních norem a hodnot většinové společnosti, kdy však není vyloučeno, že v situaci složitého a napjatého soužití starousedlíků a přistěhovalců může každá, byť i banální odlišnost, vyvolat konflikt.

Pojmem kultury se na mezinárodní úrovni tradičně zabývá také UNESCO, tj. Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu. Za vrchol jejího dosavadního snažení lze považovat uzavření „Úmluvy o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů“ v roce 2005. Nemožnost zredukovat celou

komplexitu pojetí kultury do jedné přehledné definice vyřešili autoři této úmluvy zavedením osmi různých kategorií:

1) kulturní rozmanitost,	5) statky a služby,
2) kulturní obsah,	6) kulturní odvětví,
3) kulturní projevy,	7) politika a opatření v oblasti kultury,
4) kulturní činnosti,	8) interkulturalita (Scheu 1998, s.29).

V mezikulturní komunikaci, mezi příslušníky různých kultur a menšin, je potřeba kulturní rozdíly nejen znát, ale také je respektovat. Mezikulturní komunikace bourá bariéry mezi lidmi, sbližuje obyvatele na daném místě v daném čase. Bariéry, které mohou narušovat interkulturní komunikaci, nejsou dány jen odlišnými jazyky, ale také zvyky, morálkou, zákony, časovými pásmy, odlišností vzhledu. Jejich překonávání není otázkou jednoduchou a krátkodobou. Máme tendenci vnímat spíš negativně vše, co je odlišné od naší kultury, zejména když je to projev kultury nižší úrovně. Máme tendenci vše posuzovat svými normami (Mikuláščík 2003, s. 35).

1.3.1 Asimilace

Asimilace je jednou z forem kulturního kontaktu jedná se o proces, při kterém jsou jedinci nebo skupiny odlišné kulturní příslušnosti absorbováni kulturou dominantní společnosti. Prostřednictvím kontaktu příslušníci menšiny ztrácejí svá kulturní specifika, převzímou kulturní vzorce většiny a stanou se její součástí. Asimilace je při styku dvou rozdílných kultur velice častým a běžným jevem (Budilová, aj. 2005, s. 9).

Současné demokratické a pluralitní společnosti se snaží nároky na přizpůsobení spíše omezovat, aby se neztratily specifické rysy menšinové kultury, jež mohou být i pro většinovou společnost prospěšné. Na druhé straně mohou ovšem výrazné jazykové i kulturní odlišnosti člověku ztěžovat a omezovat možnosti společenského uplatnění, které se dnes často neomezují jen na nejbližší okolí jeho domova. Všechny moderní společnosti proto hledají schůdný kompromis mezi respektováním kulturních zvláštností a nezbytnou mírou jazykového a kulturního přizpůsobení. V

této souvislosti se pojem asimilace často odmítá a nahrazuje mírnější představou integrace (Wikipedie 2011).

Závěrem lze říci, že každá kultura má svá specifická pravidla a hodnotové systémy, které odrážejí to, co pro ni bylo během jejího vývoje užitečné a potřebné. Stejná reakce na určitou životní situaci proto může být v různých kulturních kontextech různě interpretována a posuzována.

2 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A NÁRODNOSTÍ MENŠINY

Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana, dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Lid je zdrojem veškeré státní moci, vykonává ji prostřednictvím orgánu moci zákonodárné, výkonné a soudní. Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon. Svou státní moc vykonává prostřednictvím svých organizací. Jednou z těchto organizací je také Policie České republiky (Policie 2011).

Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Plní rovněž úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, předpisy Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu České republiky. Činnost Policie České republiky je definována relativně novým zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Pro práci policie jsou podstatné hodnoty a principy vyplývající z právního řádu České republiky.

Policista a zaměstnanec policie jsou při plnění úkolů policie povinni dodržovat pravidla zdvořilosti a dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní. Policista je povinen postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných, nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem.

„Policie České republiky je policií státu, který je založen na **občanském principu**, tedy na rovnosti všech bez ohledu na etnickou, jazykovou, rasovou, národnostní a náboženskou příslušnost. Z této skutečnosti vyplývá, že policisté, bez ohledu na to, že jsou fakticky příslušníky většiny nebo menšiny, musí při výkonu své pravomoci zachovávat v tomto ohledu zcela neutrální stanovisko“ (Budilová, aj. 2005, s. 6).

Možnosti policie v rámci zákona jsou vymezeny několika systémy pravidel, které mají určitou hierarchii. Jednotlivé systémy mají různou míru závaznosti.

Systém pravidel dle vnitřních výukových dokumentů (Střední policejní školy MV Praha) uvádí následující:

Právní řád - pro policii je podstatné, že jí zavazuje jako celek, musí přihlížet k jeho výkladu, který podávají instituce k tomu určené, tj. soudy.

Vnitřní předpisy policie - Zavazují pouze policisty. Na venek, mimo policii nemají působnost. Vnitřní předpisy policie musí být v souladu s právním řádem, v opačném případě jsou neúčinné.

Akty velení - Příkazy, rozkazy a pokyny vyplývající ze systému podřízenosti policie. Jejich obsah musí být v souladu s právním řádem a vnitřními předpisy policie, v opačném případě jsou právně neúčinné. Nikdo (ani policista) se nemůže zbavit odpovědnosti za překročení pravomoci a pokud se tak děje, je to pouze na základě rozkazu.

Státní politika - V rámci právního řádu volí stát, respektive jeho exekutivní vedení, konkrétní koncepci činnosti státu a jeho orgánů. Tento systém pravidel není právně závazný. Slouží spíše jako vodítko pro policisty.

Pravidla logiky - nemají vůbec žádnou závaznost. Policejní práce, ovšem jako každá jiná práce, se podřizuje faktickým omezením, která vyplývají z omezeného množství lidských zdrojů, času a hmotných prostředků. Z těchto důvodů je třeba během policejní práce aplikovat určité zásady policejní práce, aby bylo dosaženo určité efektivity (Bílek, aj. 2003, s. 38).

„Vzhledem k uvedenému vyplývá, že systém hodnot definovaný právním a společenským prostředím je velmi komplikovaný. Každý, a to neplatí pouze pro policisty, je během svého života konfrontován s nutností přizpůsobovat svůj vlastní hodnotový systém předepsanému hodnotovému systému. Na tuto skutečnost by měli být připraveni i policisté, neboť jejich úloha ve společnosti patří k těm významnějším.

Kromě toho se policisté při své práci mohou setkávat s nejrůznějšími představami o tom, co je dobré a špatné. Takové představy jim mohou vnucovat lidé, se kterými se během policejní práce setkávají. Netřeba podotýkat, že i takové systémy hodnot, ačkoliv mohou být literárně inspirativní, nemají ovlivňovat policejní práci. Policejní práce se musí držet zákona, sledovat hodnoty dané právním a politickým řádem a v rámci těchto pravidel musí být jinak nezávislá a nestranná“ (Bílek, aj. 2003, s. 39).

Policejní práce se také řídí zásadami, které nevyplývají z právního řádu, *ale z obecných principů efektivity a účelnosti*. Úloha Policie České republiky v kontextu multikulturním plní především roli:

- **ochrannou** – chrání oprávněné zájmy příslušníků národnostních a etnických menšin. To platí i ve vztahu k většinové společnosti.
- **sankční** – postihuje protiprávní jednání namířené k nerovnému zacházení (např. pro odlišnou barvu pleti, náboženství atd.).
- **reprezentační** – policie by měla důstojně plnit roli prvního kontaktu státního orgánu, to vyplývá z podstaty policejní práce. Policie se často setkává s problémy, které nespádají do její kompetence. V případě menšin je tato pravděpodobnost ještě vyšší, protože příslušníci menšin se mohou v českém právním řádu orientovat méně než příslušníci většinové populace.
- **preventivní** – nezaměřuje se pouze na represivní složku své práce, ale i osvětu a prevenci (Bílek, aj. 2003, s. 16).

2.1 Akční plán Policie ČR pro práci s menšinami

Policie České republiky v rámci práce s menšinami vypracovala ***AKČNÍ PLÁN k plnění Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2010 – 2011***, ve kterém je uvedeno:

Policie ČR musí reagovat na aktuální stav a situaci ve společnosti a adaptovat se na podmínky vzrůstající společenské diverzity. Policisté by měli být vybaveni odpovídajícími sociálními kompetencemi tak, aby byli schopni efektivní práce s příslušníky menšin a kvalitního a rovného přístupu k nim.

Strategie se soustřeďuje zejména na vzdělávání policistů, důsledné uplatňování antidiskriminačních postupů v policejní práci, prevenci kriminality v menšinových komunitách a akceptuje spolupráci PČR se samosprávou a nevládním sektorem. Policisté, kteří se významněji dostávají do kontaktu s příslušníky menšin, musí být vybaveni adekvátními znalostmi a schopnostmi pro jednání s těmito osobami. Klíčem k zajištění těchto kompetencí je systematické vzdělávání policistů v oblasti policejní práce ve vztahu k menšinám.

Výsledkem systematické práce policie dle zásad Strategie má být:

- profesionální přístup policistu k příslušníkům menšin dle zásad community policing - je označení pro jednu z možných metod policejní práce založené na profesionálním a k veřejnosti vstřícném výkonu služby. Smyslem této metody je zapojit veřejnost do policejní práce a naopak policii a policisty do věcí veřejných.
- maximální informovanost policistu o specifikách menšin,
- oboustranná důvěra mezi policií a příslušníky menšin,
- důsledné prosazování práva a spravedlnosti ve specifickém prostředí menšinových „komunit“,
- příspěvek policie k integraci příslušníku menšin do majoritní společnosti.

Snahou PČR je pojmout veškeré tyto vzdělávací aktivity, jako povinnou součást celoživotního vzdělávání policistů na všech stupních. Konečným cílem pak je vychovat a vycvičit pro náročnou policejní práci všestranně kvalifikovaného profesionála, disponujícího vysokým etickým standardem (Románková 2010).

V odstraňování rasových tendencí u policistů a v jejich vzdělávání hraje důležitou roli ***Policejní akademie ČR***, která do své vzdělávací a výchovné činnosti zahrnuje ve zvýšeném rozsahu témata:

- integrace Romů a dalších etnických skupin do společnosti,
- odstraňování rasové diskriminace,
- projevy rasové nesnášenlivosti a jejich účinný postih.

Uvedená témata jsou zařazena do obsahu výuky v bakalářském i magisterském studijním programu zejména u těchto předmětů: politologie (v rozsahu 10 hodin), sociologie (4), filozofie (6), policejní psychologie (14), ústavní právo a státověda (6), kriminologie (6), kriminalistika (4), trestní právo (4). Tuto výuku absolvují povinně všichni studenti PA ČR. Navíc je tato problematika obsažena ve výběrovém předmětu "Lidská práva a policie" (Štěchová, aj. 2002, s. 199-200).

Na Střední policejní škole MVv Praze probíhá tzv. „Protirasistický program“. V rámci předmětů pořádková služba, právo, policejní deontologie a aplikovaná psychologie pro posluchače Základní odborné přípravy, a pro žáky čtyřletého studijního oboru "Bezpečnostně právní činnost". Celková dotace je cca 40 vyučovacích hodin jak pro posluchače základní odborné přípravy, tak pro žáky čtyřletého studia a počet hodin je navýšen o jednorázové přednášky a besedy s odborníky.

Dále se na Střední policejní škole MV v Praze ve spolupráci s Helsinským výborem realizuje projekt „Sousedé“, jehož smyslem je rozvíjet toleranci k příslušníkům jiných národů a ve spolupráci s Holandským helsinským výborem a LSOP (Dutch National Police Selection and Training Institute) se zřizuje Profesní informační a dokumentační středisko pro výchovu k lidským právům (Štěchová, aj. 2002, s. 143-144).

2.2 Česká legislativa spojená s menšinami

Ochrana národnostních, ale i jiných menšin před útoky na ně a na jejich příslušníky je nezbytným předpokladem udržení stabilního prostředí ve společnosti. Pocit ohrožení, který mohou vyvolat i jednotlivé, avšak mediálně působivě prezentované útoky, může vést k odvetným akcím, agresivní obranné reakci menšiny a tím k eskalaci konfliktů mezi majoritní a minoritní populací. Citlivost uvedené problematiky vyvolává na jedné straně nutnost vytvoření právních instrumentů umožňujících zajištění důsledné ochrany menšin, na straně druhé vede k určitým jevům, které velmi ztěžují nejen řešení, ale vůbec právní uchopení problému. Stejně jako u jiných sociálně-patologických jevů nelze ani problematiku rasově motivovaných útoků a diskriminace menšin řešit výlučně prostřednictvím trestní, popř. správní represe. Z obecného principu subsidiarity represe vyplývá, že stát má přikročit k použití represivních nástrojů až v případě, kdy jiný způsob řešení neexistuje, popř. selhává, a pasivita státu by mohla vést k obtížně neopravitelným škodám (Štěchová, aj. 2002, s. 6).

„Trestně právní úprava ochrany menšin, popř. právní úprava jejich ochrany prostřednictvím přestupkového práva, musí tedy vycházet ze dvou základních zdrojů: z mezinárodních dokumentů, jejichž obsah je pro ČR závazný, a z vnitrostátních pramenů nejvyšší právní síly, tedy zejména z Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod“ (Štěchová, aj. 2002, s. 7).

2.2.1 Ústava České republiky

Ústava České republiky stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána, jsou závazné a mají přednost před zákony a tyto s nimi nesmějí být v rozporu. V preambuli Ústavy je Česká republika deklarována jako vlast rovnoprávných občanů. Žádná skupina občanů, ani jednotlivci, nesmějí být zvýhodňováni ani diskriminováni. Přístup národnostních menšin k politickému rozhodování je zaručen čl. 6 Ústavy ČR, podle kterého ačkoliv politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny, dbají těchto rozhodnutí ochrany menšin.

2.2.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní či etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení *zaručuje základní práva a svobody*.

- Je zakázána diskriminace z národnostních, rasových, etnických a jiných důvodů.
- Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti.
- Příslušnost k národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.
- Národnostním a etnickým menšinám se zaručuje všestranný rozvoj, rozvíjení vlastní kultury, rozšiřovat a přijímat informace v mateřském jazyce, (vzdělávání, úřední styk), sdružovat se v národnostních sdruženích.
- *Tato práva náleží pouze občanům ČR, nikoli cizincům.*

Z uvedeného vyplývá, že se ve všech případech jedná o práva, která mají i příslušníci většiny, ale vzhledem k přirozenému uspořádání společnosti není třeba tato jejich práva nějak zvlášť upravovat.

2.2.3 Trestní zákoník

České trestní právo, stejně jako celý právní řád, vychází z principu rovnosti před zákonem. **Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.**, zákon nabývá účinnosti 1. ledna 2010, nahrazuje dosavadní trestní zákon. Základní funkcí trestního práva je ochrana společnosti před kriminalitou.

„Vztah trestního práva vůči demokracii je především v tom, že trestní právo vytváří demokracii náležitý a potřebný prostor, ale zároveň nezasahuje a nesmí zasahovat do společenského, politického a hospodářského života z jiného důvodu než k ochraně před trestnými činy vymezenými v trestním zákoně“ (Štěchová, aj. 2002, s. 36).

Trestní právo výslovně chrání práva související s národností nebo příslušností k určité rase zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, definuje jako trestný čin:

§ 176 Omezování svobody vyznání: Kdo násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné újmy, a) nutí jiného k účasti na náboženském úkonu, b) zdržuje jiného bez oprávnění od takové účasti, nebo c) jinému v užívání svobody vyznání jinak brání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta (Zákon č.273/2001 Sb., § 176).

§ 171 Omezování osobní svobody: Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání (Zákon č.273/2001 Sb., § 171).

§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci: Kdo užije násilí proti skupině obyvatelů nebo jednotlivci nebo jim vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta (Zákon č.273/2001 Sb., § 352).

§ 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob: Kdo veřejně hanobí a) některý národ, jeho jazyk, některou rasu nebo etnickou skupinu, nebo b) skupinu osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod: Kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta (Zákon č.273/2001 Sb., § 355-356).

§ 400 Genocidium: Kdo v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí, a) uvede příslušníky takové skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit jejich úplné nebo částečné fyzické zničení, b) provede opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí, c) násilně převádí děti z jedné takové skupiny do druhé, nebo d) způsobí příslušníkovi takové skupiny těžkou újmu na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let nebo výjimečným trestem.

§ 401 Útok proti lidskosti: Kdo se v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu dopustí, a) vyhlazování lidí, b) zotročování, c) deportace nebo násilného přesunu skupiny obyvatelstva, e) perzekuce skupiny obyvatelstva na politickém, rasovém, národnostním, etnickém, kulturním nebo náboženském základě, z důvodu pohlaví nebo z jiného podobného důvodu, f) apartheidu nebo jiné podobné segregace nebo diskriminace, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let nebo výjimečným trestem. Příprava takového to jednání je trestná.

§ 402 Apartheid a diskriminace skupiny lidí: Kdo uplatňuje apartheid nebo rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou nebo třídní segregaci nebo jinou podobnou diskriminaci skupiny lidí, bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let.

§ 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka: Kdo založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

§ 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka: Kdo veřejně projevuje sympatie k hnutí uvedenému v § 403 odst. 1, Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta (Zákon č. 40/2009 Sb., § 400-404).

Trestně právní předpisy platné v České republice umožňuje dostatečně sankcionovat různé útoky proti skupinám obyvatel i proti jednotlivci. Z hlediska způsobu spáchání může jít o útoky provedené násilím, pohrůzkami násilí či jiné újmy nebo jiným verbálním napadáním. Z hlediska motivace pak mohou být trestné činy spáchané s rasistickou či jinou obdobnou pohnutkou, ale též bez ní.

Trestně postižitelné jsou rovněž určité projevy učiněné veřejně, přičemž za veřejně spáchaný se považuje nejen čin provedený na veřejnosti, ale rovněž tiskem. V některých případech může být předmětem trestního postihu již jednání, které má jinak pouze přípravný charakter (spolčení, sročení).

Nejzávažnější útoky lze postihnout přísněji jako trestné činy proti životu a zdraví nebo jako trestné činy proti lidskosti. Druhy a výše možných trestů dovolují dostatečně diferencovaně trestat podle závažnosti činů i osoby pachatele od alternativních trestů až po trest odnětí svobody na doživotí (Štěchová, aj. 2002, s.53).

2.2.4 Právo přestupkové

Přestupkové právo stíhá méně nebezpečné jednání než trestní zákoník. Přestupek je v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích (dále jen ZPř), v platném znění definován jako zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v zákoně o přestupcích nebo v jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

V oblasti diskriminačních deliktů je tomu tak také. Přestupkové právo spadá do oblasti správního práva. Pro uvedený přestupek dle ustanovení § 49 odst.1 písm. a,d,e) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, Sb., platí, že stačí zavinění z nedbalosti. Z tohoto vyplývá, že prakticky každé diskriminační jednání je alespoň přestupkem, není-li přímo trestním činem (Bílek, aj. 2003, s. 28-29).

§ 49 Přestupky proti občanskému soužití: Přestupku se dopustí ten, kdo a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch, d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný. Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20 000 Kč (Zákon č.200/1990 Sb. § 49).

„Dále mohly být určité rasově motivované útoky, popř. projevy diskriminace menšin, posuzovány jako některý z přestupků proti veřejnému pořádku. Mohlo by se jednat o přestupek, spočívající v tom, že pachatel poruší noční klid (§ 47 odst. 1 písm. b) ZPř), nebo vzbudí veřejné pohoršení (§ 47 odst. 1 písm. c) ZPř). Za tyto přestupky lze uložit pokutu do 1000 Kč“ (Štěchová, aj. 2002, s.61).

2.2.5 Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Zákon o právech příslušníků národnostních menšin, tzv. menšinový zákon, začal v ČR platit od 2. 8. 2001. Podrobně upravuje požívání práv zaručených v Listině základních práv a svobod. Právo na sdružování, právo účasti na řešení záležitostí týkajících se menšin, právo na užívání jména a příjmení v jazyce menšiny, právo na vícejazyčné názvy, právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy, právo na užívání jazyka menšiny ve věcech volebních, právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny.

Začal odlišovat příslušníky národnostních menšin a cizince. Proto položil důraz na definování pojmů národnostní menšina a příslušník národností menšiny. Zákon definuje národnostní menšinu, kdy tato definice je uvedena v odstavci (1.1.) této práce. Z tohoto zákona vyplývá, že příslušníkem národnostní menšiny je občan ČR, který se hlásí k jiné než k české společnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

2.3 Mezinárodní legislativa spojená s menšinami

Jedním z pramenů právní úpravy ochrany menšin v České republice jsou mezinárodněprávní dokumenty v této problematice přijaté. Hlavními nástroji, k tomuto účelu používanými, jsou dvoustranné smlouvy, rámcové úmluvy a mnohostranné smlouvy. Právy menšin a jejich postavením a ochranou ve společnosti se zabývá několik významných mezinárodních dokumentů.

2.3.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950 Řím)

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod je nejdůležitější lidskoprávní úmluvou sjednanou v rámci Rady Evropy. Zaručuje právo na život, zákaz mučení, otroctví, nucené práce, právo na osobní svobodu, svobodu myšlení, svědomí, náboženského vyznání a v neposlední míře právo menšin jednat v úředním styku v jejich jazyce. Na dodržování všech práv, které vyplývají z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod dohlíží Evropský soud pro lidská práva sídlící ve Štrasburku.

2.3.2 Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (Rada Evropy, 1995)

Členské státy Rady Evropy a ostatní státy, které podepsaly tuto rámcovou Úmluvu, mají na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy za účelem zachování a uskutečňování ideálů a zásad, jež jsou jejich společným dědictvím. Státy se rozhodly chránit na svých územích existenci národnostních menšin, neboť ochrana národnostních menšin má základní význam pro stabilitu, demokratickou bezpečnost. Dále státy, které přijaly Rámcovou úmluvu, se mimo jiné zavazují podporovat podmínky nezbytné k ochraně a rozvíjení kultury a zajistit ochranu identity národnostních menšin, jejich jazyka, vyznání a tradic.

Česká republika úmluvu podepsala ve Štrasburku dne 28. 4. 1995 a pro Českou republiku vstoupila v platnost dnem 1. 4. 1998.

2.3.3 Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965)

Mezinárodní smlouva o lidských právech, která primárně zavazuje státy na mezinárodněprávní úrovni k tomu, aby v ní obsažená práva zabezpečily svými vnitrostátními zákony a případně i dalšími nelegislativními prostředky. V České republice je Úmluva jakožto Parlamentem ratifikovaná a vyhlášená mezinárodní smlouva na základě článku 10 Ústavy České republiky bezprostředně závazná a má přednost před zákonem (Budilová, aj. 2005, s.12).

Smluvní strany v její preambuli deklarovaly rovnost všech lidí, úctu k lidským právům a základním svobodám pro všechny, bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženství.

2.3.4 Směrnici Rady Evropské unie č. 2000/43/EC ze dne 29. června 2000

Uvedená směrnice je zaměřena na kompatibilitu českého a evropského práva v oblasti etnické či národnostní diskriminace. Zároveň se zabývá prováděcí zásadou rovného zacházení s osobami bez ohledu na rasový nebo etnický původ. V úvodní části se uvádí právo všech osob na rovnost před zákonem a ochranu proti diskriminaci jako právo všeobecné.

„Členské státy jsou povinny zajistit, aby soudní, popř. správní řízení včetně řízení smírčích byly pro vynucování povinností vyplývajících ze Směrnice č. 43 dostupné všem osobám, které se domnívají, že utrpěly škodu následkem toho, že byla porušena zásada rovného zacházení“ (Štěchová, aj. 2002, s. 29).

2.3.5 Charta Spojených národů 1945

Charta Organizace spojených národů byla podepsána 26. června 1945 v San Franciscu. Na území Československa vešla v potaz vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 30/1947 Sb. V preambuli signatářské země vyjadřují víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva národů velikých i malých.

„Mnohostranné smlouvy, úmluvy jsou zdánlivě ideálním prostředkem zajištění ochrany menšin na mezinárodní úrovni. Stanoví smluvním stranám konkrétní povinnosti, jejichž plnění může podrobit kontrolnímu mechanismu. Tím, že menšinová práva upravuje pro zúčastněné státy jednotně, přispívá ke sjednocování přístupů k ochraně menšin. Závazky, vyplývající z mnohostranné smlouvy, jsou zaštitěny autoritou celého svazku států - signatářů. Na straně druhé, jak již bylo uvedeno, je velmi obtížné dosáhnout v této citlivé problematice v konkrétních otázkách mezi jednotlivými státy dostatečné shody. Výsledkem pak jsou formulace obecnějšího charakteru, které de facto oslabují výhody tohoto právního instrumentu.

Postavení mezinárodněprávních instrumentů v českém právním řádu je určeno především článkem 10 Ústavy České republiky, který stanoví, že ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, jsou bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem“ (Štěchová, aj.2002, s. 12).

3 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČESKÉ REPUBLICE

V současné době se o problematice národnostních menšin žijících na území České republiky často diskutuje, kdy je tato oblast vnímána spíše jako negativní v souvislosti s jejich nerovnocenným a nerovnoprávným postavením ve většinové společnosti. V rámci tohoto tématu je nutné si uvědomit, že soužití minoritních a majoritních skupin z hlediska historického s sebou přinášelo nejen záporny, ale také svá pozitiva především v podobě civilizačního pokroku a poznání nových kultur.

„České republice je v současnosti dvanáct národnostních menšin, které mají zastoupení v **Radě vlády pro národnostní menšiny**, která je nejdůležitějším orgánem zabývajícím se problematikou národnostních menšin. Jednotlivé menšiny mají v Radě jednoho až tři zástupce. Jsou to menšiny - bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská a ukrajinská. Na území našeho státu se samozřejmě vyskytují také občané jiných národností, ale v procentuálním vyčíslení oproti majoritě dosahují zanedbatelných čísel, a proto nejsou zastoupeni v Radě vlády pro národnostní menšiny“ (Hnát 2011).

3.1 Rada vlády pro národnostní menšiny

„Rada vlády pro národnostní menšiny je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Současná rada je zřízena ve smyslu § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V čele rady stojí člen vlády, kterého na návrh předsedy vlády jmenuje vláda. Rada má dva místopředsedy jeden za veřejnou správu a druhý za národnostní menšiny. Celkem má rada 30 členů, které jmenuje vláda usnesením, jsou jimi zástupci následujících orgánů a organizací:

- zástupci ministerstev na úrovni náměstka ministra (Ministerstvo financí, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí),
- zástupce Kanceláře prezidenta republiky, zástupce kanceláře Veřejného ochránce práv a zmocněnec vlády pro lidská práva,

- zástupci dvanácti národnostních menšin - bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské (jednotlivé menšiny mají v Radě jednoho až tři zástupce)“ (Vláda 2011).

Dle stanov je Rada stálým poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Rada v rámci své působnosti sleduje dodržování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod, mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, zákonů a dalších právních norem ve vztahu k příslušníkům národnostních menšin. Působnost Rady je vymezena zákonem, nařízením vlády, statutem a usneseními vlády.

V následující části práce se věnuji vybraným národnostním menšinám, které jsou v naší společnosti zastoupeni a v práci Police České republiky velice důležitou skupinou, neboť se svou činností podílejí ve větší či menší míře na kriminalitě či různých druzích protiprávního jednání a jsou tak i společností vnímány. To však neznamená, že každý člen uvedené skupiny musí být zločinec, či pachatel trestné činnosti. V žádném případě nelze generalizovat. Pro práci Policie ČR v prostředí národnostních menšin by mělo být samozřejmostí, že příslušník má důležitý základ znalosti dané menšiny a její kultury, kdy tyto znalosti mu mohou pomoci v konfliktních situacích a v práci s národnostními menšinami, protože pochopení kultury a životního stylu je základem každé komunikace mezi rozličnými jedinci v dané společnosti.

3.2 Ukrajinská národnostní menšina

Ukrajinská migrace do Česka má poměrně dlouhou historii. Doklady přítomnosti Ukrajinců v Čechách a na Moravě lze zachytit už v 16. a 17. století, kdy začínali přicházet jednotliví studenti nebo žoldnéři. Intenzivnější migrace mezi Ukrajinou a českými zeměmi však probíhala po připojení části Haliče a Bukoviny k habsburskému soustátí. Nová vlna ukrajinských migrantů začala přicházet koncem 19. století. Jednalo se o haličskou inteligenci a vysoko- školáky, kteří opouštěli mateřskou zemi z politických důvodů a také přicházeli za studiem.

„Podle sčítání lidu, domů a bytů 2001 žije v ČR 22 112 osob hlásících se k ukrajinské národnosti. Podle vlastních odhadů menšiny je však počet vyšší, tzv. historickou část tvoří cca 10 000 osob, nová imigrační vlna cca 15 - 20 000 osob (počet zahraničních pracovníků se odhaduje na cca 50 000 osob). Hlavními místy usídlení jsou Praha, Karlovy Vary, Děčín, Brno, Přerov a Ostrava“ (Vláda 2011).

Podle oficiálních statistik jsou občané Ukrajiny nejpočetnější skupinou migrantů a v dnešní době tvoří kolem třetiny všech oficiálně registrovaných cizinců.

Skutečnost, že v uplynulých letech byli nejpočetnější skupinou ekonomických migrantů v ČR občané Ukrajiny, je dána nelichotivou ekonomickou situací Ukrajiny, geografickou blízkostí obou států a poměrně malými jazykovými i kulturními bariérami. Největší příliv Ukrajinců byl zaznamenán v letech 1996 – 1997, v období stavebního rozvoje, kdy v ČR k 31. 12. 2004 pobývalo v ČR 13 262 osob z Ukrajiny na základě povolení k trvalému pobytu, více než 80 % ukrajinských pracovníků. Většina pochází ze západních částí Ukrajiny a Podkarpatské Rusi, kde je vysoká nezaměstnanost a celkově špatná hospodářská situace (Budilová, aj. 2005, s.61).

Nově se konstituující ukrajinská komunita v České republice si naši pozornost v každém ohledu zaslouhuje. Nelze s jistotou odhadnout, jak se bude rozsah a složení této menšiny vyvíjet a jak velká část jejích příslušníků má úmysl z pracovních a sociálně-ekonomických důvodů zůstat na českém území. Příslušníci Ukrajinské menšiny jsou v české společnosti přijímáni především jako levná pracovní síla z východu. U velké skupiny obyvatelstva proto představují hrozbu jako "zloději" práce místním, i když často vykonávají dělnické práce, o které nemá majoritní společnost příliš zájem. Někdy jsou vnímáni i jako násilníci holdující alkoholu a jsou spojováni s organizovaným zločinem.

Migranti z Ukrajiny nejsou homogenní skupinou a současná ukrajinská migrace není ryze pracovní a nekvalifikovaná. Ukrajinci dominují téměř ve všech kategoriích zaměstnání a odvětvích národního hospodářství. Ukrajinci jsou v ČR velmi žádaní na sekundárním trhu práce, obzvláště v náročnějších pracích, které jsou méně placené, a tudíž pro domácí populaci nepříliš přitažlivé. Zdá se, že největší překážky pro úspěšnou integraci Ukrajinců vyplývají z toho, že občané této země mají v ČR status

cizinců z tzv. třetích zemí. Velká část migrantů se ovšem stále musí nacházet ve stresu spojeném s neurčitostí svého pobytového statusu a s absencí jakýchkoliv právních nároků na setrvání v ČR. Výzkumy prozatím neprokazují vznik prostorově oddělených ukrajinských čtvrtí ani výraznou preferenci k bydlení v sousedství krajanů (Martínková, aj. 2010, s.77).

Vzhledem k tomu, že pocházejí ze zemí slovanské kulturní a jazykové oblasti netrpí Ukrajinci v ČR nedostatečnou jazykovou kompetencí nebo nepřekonatelnou odlišností zvyků či tradicí.

Přítomnost ukrajinské menšiny však má i negativní důsledky, o kterých je nutno se zde zmínit, kdy se především jedná o trestnou činnost páchanou ze strany zločineckých organizací, které mají výrazné zastoupení v oblasti páchání násilné kriminality.

Vyznačuje se brutalitou a devastací obětí. Tyto protiprávní činy jsou organizované především za účelem zisku a to bez ohledu na použité prostředky. Tyto zisky jsou pak do značné míry spotřebovány, z menší části investovány, do hospodářské sféry nebo jsou použity na „konkurenční boj“ s jinými zločineckými organizacemi. Dominantní pro ruské zločinecké organizace se stává tzv. výpalné. Patrný je růst organizovanosti v činnosti ukrajinských zločineckých organizací, které jsou stále agresivnější, podílejí se na loupežných přepadeních bank a další závažné, organizované trestné činnosti (Chmelík 2011).

„V průběhu roku 2010 pokračoval dominující vliv ukrajinských zločineckých skupin v ruskojazyčných strukturách. Ukrajinské zločinecké skupiny se i nadále podílejí velkým procentem na trestné činnosti v České republice. Pokračování hospodářské recese v roce 2010, hlavně v odvětví stavebnictví, nutilo tyto skupiny přeorientovat svou tradiční trestnou činnost - vydírání ukrajinských dělníků na jinou činnost, např. organizované krádeže, zajišťování tzv. ochrany vybraných nočních klubů, organizování prostituce, klientelismus, distribuci nekolkovaných cigaret a alkoholu. Díky znalosti prostředí stavebnictví, v němž značná část ukrajinských dělníků v České republice pracuje, prováděly ukrajinské organizace také vloupání do novostaveb a stavebních buněk, kdy jejich cílem byla profesionální stavební technika“ (Policie 2011).

3.3 Romská národnostní menšina

Nejznámější a nejrozšířenější názor na původ Romů byl, že pocházejí z Egypta, odkud přišli do křesťanských zemí. První krok k odpovědi na otázku, kdo jsou Romové, učinil náhodou v roce 1763 maďarský student teologie, který se v Holansku setkal s několika Indy, kteří tam byli na studiích medicíny. Zaujala ho jejich podobnost s Romy, které dobře znal ze svého maďarského domova. Z následného studia jazyka a podobnosti významů slov odvodil, že jako pravděpodobná pravlast Romů je zřejmě Indie.

Předkové Romů patřili převážně k původnímu obyvatelstvu indického subkontinentu. Jejich postavení v indickém kastovním systému prošlo určitým vývojem, který byl převážně sestupný. Již v jejich vlasti jim kočování pomáhalo uplatnit řemeslné dovednosti, zejména kovářské, ale i schopnost bavit publikum hudbou, tancem a různými kejklemi. V nouzi si vypomáhali, jak se dalo, mimo jiné žebrotou. Z Indie emigrovali patrně za obživou. Jejich migrace trvala řadu staletí. První zprávy o Romech na našem území pocházejí z doby krátce po roce 1400. V té době se pohybovali střední Evropou v poměrně velkých skupinách vedených stařešiny, kteří si často počínali diplomaticky a pozoruhodně obratně.

Již z této doby však pocházejí četné stížnosti na jejich magické praktiky, které byly hodnoceny jako bezbožnost, a na parazitní chování, jež se jevilo s jejich početním růstem méně a méně únosné. Zpočátku lidé a církev uvěřila jejich tvrzení, že jsou poutníci a pro svou víru byli vyhnáni ze své vlasti. Příznivé přijetí Romů v Evropě netrvalo však dlouho. Církev brzy odhalila falešné kajícíky a v roce 1427 je pařížský arcibiskup exkomunikoval, vyloučil z církve. Kromě toho byli podezíráni, že špehují ve prospěch Turků nebo že zakládají požáry. Podobně jako v jiných zemích i u nás jsou na základě královských nařízení vypovídáni ze země. Někdy na ně byly pořádány hony a zabít Roma bylo beztrestné.

Po roce 1700 pokračuje pronásledování Romů. Svědčí o tom vládní vyhláška (patent) z roku 1710, která uváděla: „*Pod ztrátou hrdla vypovězených a jednomu každému svobodně o život připravití dovolených zemi škodlivých cikánů*“ muž má být provazem na hrdle trestán a ženám má být uříznuto pravé ucho v Čechách nebo levé ucho na Moravě. Zároveň se však v té době už postupně prosazují snahy vzít cikány oficiálně na vědomí. První kdo, začal prosazovat asimilační politiku, byla Marie

Terezie. Podle ní cikáni mají pracovat v zemědělství, oblékat se jako ostatní a pod trestem 25 ran holí nemluvit cikánsky. Cikáni jsou v této době rozptylováni tak, aby v každé vesnici byla, pokud možno, jen jedna jediná cikánská rodina. Takto s velkou či malou obměnou přežila cikánská menšina další století. Na většině územní Čech a Moravy byli cikáni známi jako kočovníci, někdy se uplatnili jako hudebníci, prodávali kovářské výrobky a někteří se živili jako koňští handlíři. Z únosných kočovníků se postupně stávali nežádoucí a obtížní tuláci, neboť industriální společnost postupně omezovala uvedené způsoby obživy a tlačila tak cikány k pochybným zdrojům obživy. Před koncem 19. století se to projevilo v nařízení rakouské vlády, proti „cikánskému zlořádu“. Podle zákona z roku 1885 bývali cikáni pro tuláctví trestně stíháni vězením a nucenými pracemi, zároveň byli vráceni do svých domovských obcí.

První republika přes svůj pozoruhodně demokratický charakter tolerovala kočující cikány stále hůře a v roce 1927 byl vydán na evropské poměry velmi tvrdý zákon proti potulným Romům a tulákům žijícím "po cikánsku". Romům se zakazovalo kočovat a tábořit ve větších skupinách, vlastnit zbraně (včetně dýk), byly jim vydávány zvláštní legitimace, ke kočování si museli vyžádat dočasně platná povolení, byli pod soustavným policejním dohledem. Snad nejhorší kapitolou historie českých Romů je období druhé světové války a následného holocaustu nacistické vlády Němců, kdy v koncentračních táborech zemřelo odhadem 5 tisíc členů romské menšiny.

Než mohlo odeznít válečné trauma, přišel komunistický puč roku 1948. První poúnorová léta neznamenal pro Romy pohromu, protože nebyli spjati s demokratickou opozicí. Naopak získali zrušení zákona z roku 1927. Volná pracovní místa a byty, které byly k dispozici v českých zemích, znamenaly pro některé Romy záchranu před holou bídou, pro mnohé další příležitost k podstatnému zvýšení životní úrovně. Na Slovensko za nimi jezdili náboráři, později šlo také někdy o nucené stěhování. Není třeba rozvádět, že komunistické čtyřicetiletí bylo negací všeho. Falešná ideologie a život ve lži, to byla první lekce, kterou Romové na našem území dostali. Osudná byla i koncepce řešení „cikánské otázky“, která byla pojata

pouze jako otázka sociální. Romové jako národ měli postupně splynout s českou a slovenskou většinou, tedy v podstatě zmizet (Říčan 1998, s. 13-30).²

„V současné době se k romské národnostní menšině při sčítání lidu v roce 2001 přihlásilo celkem 11 746 osob. Podle kvalifikovaných odhadů počet příslušníků romské komunity v ČR se pohybuje v rozmezí mezi 150 000 - 300 000 osob“ (Vláda 2011).

3.3.1 Některé problémy Romů v ČR

Častým uváděným problémem současné romské populace je *vzdělanost*. Probléme je, že většina romských dětí nenavštěvuje mateřské školy či jiná předškolní zařízení a do školy přichází pouze se zkušenostmi ze života v rodině. Chybí jim sociální kontakt s jinou kulturou a často se nedokážou přizpůsobit řádu, který vyžadují státní instituce. Takto nedostatečně připravené děti poté přicházejí do prvních ročníků základních škol, kde nejsou schopné reagovat na požadavky a standarty kladené na výuku.

„Děti obvykle hovoří romským etnolektem češtiny a je pro ně obtížné učitelům a látce porozumět. Prostředí základní školy je pro děti z chudých romských rodin cizí a vyžaduje jiné vzorce jednání, než děti znají z domova. Většina romských dětí z chudých rodin tedy chodí do speciálních škol, což vede k tomu, že později nezískávají kvalifikaci, která je potřebná pro úspěch na trhu práce. V současnosti často ani nenastupují do zaměstnání a stávají se rovnou závislými na dávkách sociální ochrany“ (Budilová, aj. 2005, str. 30).

Dále zde panuje další důležitý faktor, který má vliv na vzdělání Romů a který vychází z kultury a života Romů. Vzdělání je prostředek, jímž dosáhneme na budoucí výhody. To vyžaduje plánování do budoucna, ale Romové, jak víme, se soustředí převážně na přítomnost. Proto tato vidina budoucích výhod není pro ně atraktivní.

---

² V úvodní části historie Romů v je čerpáno z publikace : ŘÍČAN, Pavel. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Str. 13-30.

V souvislosti s romskou populací v ČR se v posledních několika letech začalo používat termínu *sociální vyloučení*.³ Jedná se o proces, kdy sociálně vyloučení jsou jednotlivci, ale i celé skupiny osob, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám, jsou vyloučeni ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu. Sociálně vyloučené společenství může čítat jen několik rodin či lidí, žijících v jednom větším nájemním domě, ale může také zabírat celou městskou čtvrť se stovkami obyvatel. Život bez pravidelného příjmu pocházejícího ze zaměstnání je jedním z hlavních rysů sociálního vyloučení a zároveň jedním z hlavních zdrojů potíží osob žijících v těchto podmínkách.

Policie České republiky se ve své práci často setkává s *romskou kriminalitou*. Panuje shoda, že se jedná především o kriminalitu majetkovou. Dostupné statistiky však opomíjí faktor nepřímého pachatelství, kdy se na majetkovém prospěchu podílí zpravidla celá rodina stíhaného pachatele a v rámci solidární sítě jej exkulpuje a vytváří prostředí, v němž trestný čin a následný výkon trestu je ve skutečnosti jednou z možností zaujetí místa v hierarchii postavení a zásluh. V tomto je romská kriminalita skutečně odlišná od kriminality majoritní, v které je pachatel výkonem trestu trvale (negativně) stigmatizován. Některé trestné činy, kterých se Romové dopouštějí, lze vyvodit přímo z odlišné kulturní tradice, která se však z důvodu jejich minoritního postavení nestala nikdy a nikde normotvorná. Jedná se zejména o

---

³ JAN KELLER k sociálnímu vyloučení uvádí: Sociální vyloučení začal být ojediněle používán pojem od poloviny šedesátých let 20. století. Od počátku byl poznamenán dobou svého vzniku. V období všeobecného vzestupu a vysokých ambicí prakticky všech vrstev obyvatelstva upozorňoval na ostudné přežívání části populace, na kterou vůbec nepamatoval ekonomický rozmach, jenž všem ostatním zaručoval rostoucí blahobyt. Šlo o lidi, kteří v epoše příslibů stále vyšší modernizace celé společnosti působili jako živoucí přežitek starých časů. Vyvolávali soucit, nikoliv však obavy. Nemohli nijak narušit a ohrozit sociální řád, který všem ostatním sliboval jistotu mnohonásobku. Postavení těchto lidí bylo sice ostudné, nijak však nesouviselo s charakterem trhu práce. Jejich bída byla dána tím, že na žádnou práci nedosáhli, nikoliv tím, že by je práce ožebračovala.

Tento přístup se neomezuje na problém, jak začlenit vyloučené zpět do společnosti. Klade si otázku hlubší: proč společnost své členy vlastně vylučuje až na samý okraj a proč tak činí v míře stále hojnější. Přitom nepohlíží na oběti sociálního vyloučení jako na někoho, kdo se nachází vně systému. Snaží se naopak jejich situaci odvodit právě z toho, co se děje uvnitř systému, přímo v jeho jádru. Zdůrazňuje, že vyloučení se netýká pouze těch, kdo se ocitli bez práce a bez perspektivy, že nějakou práci snad kdy najdou, kdo živoří v nevyhovujících bytech a trpí špatným zdravím. Chápe sociální vyloučení jako hrozbu, která plyne přímo z povahy společnosti a která ve svých důsledcích také celou společnost ohrožuje (Keller 2010, s. 168-169).

sexuální styk pod hranici 15 let věku, který je konsensuální a často i posvěcen rodinou pachatelů. Společensky nejproblematictější je chápání trestného činu krádeže a loupeže a další majetkové trestné činnosti u některých romských skupin. Lze uvést, že okrádání „gádžů“ (tedy majority) není vnímáno u mnoha romských rodů jako morálně špatné (Kryštof 2011).

Jak je nám známo, je zřejmé, že je mnoho oblastí našeho soužití s Romy, kde nenalzáme uspokojivou situaci. Známe některé důvody s ohledem na jejich cestu historií, známe současnou situaci, která pramení z nedostatečné tolerance, neschopnosti Romů žít s námi a naší neschopnosti žít s Romy. Situace se, jak se zdá, stále zhoršuje a vyžaduje co možná nejrychlejší řešení, na kterém se musí podílet občanská veřejnost, státní instituce, ale i a to především samotní Romové.

3.4 Vietnamská národnostní menšina

Přítomnost Vietnamců v České republice lze datovat od 40. let minulého století. Jejich značný počet v současnosti vyplývá z pozitivních zkušeností Vietnamců před rokem 1989 a vstřícných imigračních opatření v dalších obdobích. Do 90. let byla doba jejich pobytu vázána mezistátními dohodami, které občanům socialistického Vietnamu nabízely vysokoškolské vzdělání nebo vyučení a praxi v československých podnicích. Možnost vycestovat do zahraničí měli jen skuteční premianti, potomci zasloužilých bojovníků za vlast nebo příbuzní tehdejších funkcionářů. V té době všichni, kdo byli vybráni k odjezdu do tehdejšího Československa, absolvovali předodjezdová školení v českém jazyce a v ČSSR podléhali organizovanému dohledu vietnamských vedoucích a tlumočnicků. Největší počet vietnamských občanů zaznamenalo socialistické Československo v 1. polovině 80. let, kdy zde žilo více než 35 tisíc osob, přičemž dvě třetiny tvořili dělníci.

Listopadové události roku 1989 podstatně zasáhly nejen do života Čechů a Slováků, ale také do dosavadní organizovanosti vietnamské komunity, charakteru vietnamské imigrace do České republiky a česko-vietnamských vztahů vůbec.

Vietnamci, kteří v Československu tehdy pracovali, se výborně orientovali v nabídce a poptávce na československém i vietnamském trhu. Mnozí dávno věděli, že

nejlepší cestou k prosperitě, je obchod. Mnoho Vietnamců proto využila možnosti podnikat. Technicky tu byla šance založit firmu společně s českým občanem, získat živnostenský list a na jeho základě dlouhodobý pobyt. Za vietnamskými občany, kteří se rozhodli v Československu zůstat a podnikat zde, začali od devadesátých let přijíždět na základě možnosti slučování rodin jejich rodinní příslušníci. Přijížděli také jejich známí a další Vietnamci na základě doporučení svých známých. Za účelem podnikání se do Československa vraceli někdejší vietnamští studenti a pracovníci.

Zpočátku si vietnamští obchodníci pronajímali stánky na tržištích nebo místa, kam si postavili prodejní stoly. Tato forma prodeje byla nejen nejméně nákladná, ale ve Vietnamu zcela běžná. Vedle toho se uvnitř vietnamského společenství vytvořil systém nejrozličnějších zprostředkovatelských služeb kompenzujících imigrantům neznalost jazyka, kulturní odlišnost a přitom nutnost praktické komunikace s majoritou a jejími institucemi. Dnes jej tvoří firmy nebo jednotliví živnostníci, kteří krajanům za úplatu zařizují záležitosti na českých úřadech.

V současnosti nejrozšířenější obživnou aktivitou vietnamských živnostníků zůstává nákup a prodej spotřebního zboží majoritě. V souvislosti s tím ovšem nelze nechat bez povšimnutí, že namísto u stánků dnes stále více nabízejí své zboží v kamenných obchodech. Dosti rozšířeným jevem je přitom obsazení vhodné lokality obchodníky a pořizování si prodejen ve vzájemné blízkosti. Některým vietnamským podnikatelům se podařilo prorazit i do nevietnamských obchodních center a zábavních komplexů. Vietnamského majitele má např. řetězec obchodů se sportovním zbožím Sportisimo, řetězec obchodů s bytovými doplňky Art Home či asijské fastfoody Panda a Li Vu.

Naprostě specifické prostředí v rámci vietnamské komunity pak vytvářejí mohutné tržnice, vietnamské velkoobchody a velkosklady. Dá se říci, že tato prostředí jsou samostatným asijským světem s vlastními pravidly nejen v obchodování. Zde můžeme hovořit o tradičních rysech etnické ekonomie, jako jsou ústní uzavírání smluv, provázanost vzájemných dluhů, včetně rodinných, a dalších hierarchických vztahů.⁴

---

⁴ V úvodní části „Vietnamské menšiny“, je čerpáno z publikace : UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T., aj., *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. Str.167-180.

Hierarchie Vietnamské menšiny v ČR je v současné době uspořádána do tří vrstev a však není zde zahrnuta nelegální, latentní skupina, která se živí kriminální činností. **Starousedlíci** jsou nazýváni *xu moc* (xu je místní název pro české Vietnamce, moc znamená "starý", "plesnivý"); tyto osoby mají v místní komunitě významné postavení a bývají osobami respektovanými a vlivnými, disponují určitými prvky patriarchální ochrany, z níž vyplývají závazky členů komunity, kteří jsou na této ochraně ekonomicky závislí.

Samostatní obchodníci a podnikatelé tvoří střední třídu vietnamské komunity v ČR. Provozují vlastní obchody, často si najímají české občany jako prodavače, hlídače či chůvy, jejich potomci studují na českých školách. Příznačné je, že se po získání víceméně ne- závislého statutu stávají základnou pro další imigranty z Vietnamu zejména členy svých rodin.

Slabě zakořenění nově přichodí tvoří nejnižší vrstvu vietnamské sociální hierarchie. Jedná se hlavně o řadové prodavače na tržištích, kuchaře či číšníky v asijských restauracích, pracovníky v manufakturách, dělníky na stavbách apod. (Martínková, aj. 2010, s. 17).

Údaje ČSÚ uvádějí celkový počet vietnamských občanů na území ČR k 31. 1. 2007 41 568 osob; statistiky zahrnují ty, kteří získali povolení k trvalému pobytu (30 791 osob) nebo k pobytu dlouhodobému (10 777 osob). Mimoto jsou Vietnamci mezi žadateli o azyl, azylanty, přibližně dva tisíce Vietnamců získalo státní občanství ČR a nejasný počet Vietnamců se na území České republiky zdržuje nelegálně.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Jak je uvedeno ve „Strategii Policie české republiky pro práci s menšinami,“ smyslem policejní práce ve vztahu k menšinám je uplatňování rovného a korektního přístupu a respektování menšinových odlišností. Respektování odlišnosti v žádném případě neznamena totéž jako zvýšená tolerance k nezákonnému jednání členů menšin. Respektování odlišnosti naopak vyžaduje pozitivní snahu pochopit odlišnost kulturních hodnot a vzorců jednání, na jejichž základě nemůže být příslušník menšiny či cizinec odsuzován, vylučován, omezován či obecně diskriminován, pokud z jeho strany nedochází k porušení zákona (MVCR.cz. 2011).

V teoretické části této práce jsou shrnuty základní pojmy spojené s problematikou národnostních menšin a problematikou spojenou s tímto tématem. Dále je zde uvedena role a postavení s úlohou Policie České republiky v rámci zvoleného námětu.

V praktické části je cílem zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru Policie České republiky Česká Lípa s problematikou národnostních menšin. V této práci jsou zvoleny celkem čtyři předpoklady, které provedený průzkum vyvrátí nebo naopak potvrdí.

4.1 Stanovení předpokladů

1) Lze předpokládat, že 10 - 20% policistů zařazených u pořádkové policie nemá znalosti o problematice národnostních menšin na území České Lípy.

2) Lze předpokládat, že 60 – 70 % policistů má potřebné informace pro svou práci s menšinami.

3) Lze předpokládat, že 50 – 60% policistů vnímá problematiku národnostních menšin za jednu z nejdůležitějších ve vztahu k získávání informací a poznatků pro řádný výkon služby.

4) Lze předpokládat, že 70 – 90% policistů pořádkové policie zná složení národnostních menšin vyskytujících se na území okresu Česká Lípa.

4.2 Popis vzorku respondentů

K uskutečnění průzkumného šetření bylo potřeba získat vhodné respondenty, kterými jsou policisté a policistky Územního odboru Česká Lípa Krajského ředitelství Libereckého kraje se služebním zařazením u pořádkové služby a služby kriminální policie a vyšetřování, kteří vykonávají službu v přímém výkonu:

- na obvodních odděleních: Obvodní oddělení Mimoň, Obvodní oddělení Doksy, Obvodní oddělení Žandov, Obvodní oddělení Jablonné v Podještědí, Obvodní oddělení Česká Lípa, Obvodní oddělení Nový Bor, Obvodní oddělení Stráž pod Ralskem,
- na oddělení hlídkové služby Územního odboru Česká Lípa,
- na integrovaném operačním středisku PČR Libereckého kraje pracoviště Česká Lípa,
- u služby kriminální policie a vyšetřování.

Výběrový soubor je tvořen 64 respondenty z řad policistů a policistek zařazených na ÚO PČR Česká Lípa, jak je již uvedeno shora, který je následně rozdělen podle délky praxe a pohlaví. Všem zúčastněným respondentům byl předložen dotazník při osobním kontaktu a v případě nejasností jim byl vysvětlen nastalý problém. Průzkum proběhl v rozmezí od prosince 2011 do února 2012.

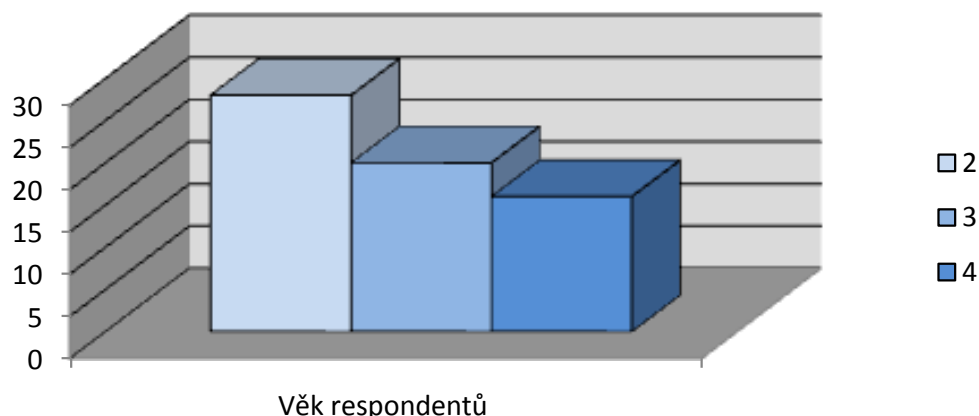
Tabulka č. 1: Věková struktura respondentů

Věkové skupiny respondentů	Celkový počet		Policistka		Policista	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%
21-30 let	28	43,8	8	12,5	20	31,3
31-40 let	20	31,3	5	7,8	15	23,4
41-55 let	16	25	3	4,7	13	20,3

V tabulce č. 1 je rozdělen věk respondentů do tří skupin: a) první skupina je ohraničena věkem 21 až 30 let, kdy z celkového počtu 64 respondentů je tato skupina zastoupena 28 členy z toho 8 ženami, b) druhá skupina je od 31 až 40 let a z celkového počtu 64 respondentů je tvořena 20-ti členy a z tohoto je 5 žen, c) třetí

skupina je tvořena věkovou hranicí respondentu od 41 až 55 let a více, kdy zde je z celkového počtu 64 respondentů 16 členů a z toho 3 ženy.

Graf č.1 - Věk respondentů

Graf č. 1 vyjadřuje věk respondentů, kdy barevné rozlišení je shodné s věkovými skupinami v tabulce číslo jedna. Z tohoto grafu jednoznačně vyplývá, že průzkumu se v největší počtu účastnila věková skupina ve věku od 21 let do 30.

4.3 Použité metody pro průzkum a časový harmonogram postupu prací

4.3.1 Dotazník

Pro tento průzkum, byla zvolena explorativní metoda dotazníku vlastní konstrukce. Dotazník obsahoval ve své úvodní statistické části tři otázky k základnímu rozlišení respondentů - věk, vzdělání a pohlaví.

Další část dotazníku měla celkem jedenáct otázek zaměřených na zvolené téma. Většina z otázek, tedy devět, byla uzavřená, kdy respondenti odpovídající v dotazníku odpovídali pouhým výběrem z možností. Dvě otázky byly otevřené, kdy respondenti odpovídali vlastními slovy, avšak v otázce číslo sedm měli k dispozici několik možností.

V otázce č. 7. „Co je podle Vás největším problémem při vzájemné komunikaci s členem národností menšiny?“ byl zvolen postup ve vyplňování buď výběrem z nabízených odpovědí, nebo dle vlastního uvážení, kdy v tomto případě si respondent nemusel z nabízených odpovědí vybrat tu která, by vyjadřovala jeho

pohled na zvolené téma a tudíž byl zde dán prostor respondentům k další možné odpovědi.

Otázka č. 11. „Která národnostní menšina je podle Vás nepočetnější v působnosti ÚO PČR Česká Lípa (okr. Česká Lípa)?“ byla zcela otevřená, neboť vyjadřovala pouze a zcela vlastní subjektivní názor respondenta.

Dotazník byl navržen tak, aby zajišťoval anonymitu respondenta a jeho vyplnění netrvalo déle jak 15 minut. Během samotného vyplňování bylo možné zeptat se na případné nejasnosti. Dotazník byl vyplňován dle vlastních zkušeností respondentů a byl určen pro cílovou skupinu, jak je již uvedeno v popisu vzorku respondentů. Byl jim vysvětlen cíl dotazníku a také to, k čemu bude využito získaných dat a poznatků. Bylo objasněno, jakým způsobem postupovat v dotazníku tak, aby byl správně vyplněn a jaká je předpokládaná doba vyplnění. Na konci dotazníku bylo vyjádřeno poděkování za ochotu a strávený čas nad vyplňováním údajů.

4.3.2 Harmonogram postupu

Průzkum k bakalářské práci s cílem zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru Policie České republiky Česká Lípa s problematikou národnostních menšin proběhl v rozmezí od prosince 2011 do února 2012 u předem zvolené skupiny respondentů jak je již uvedeno. Harmonogram postupu lze rozdělit do následujících fází:

a) přípravná fáze

Nejdříve byl určen cíl zkoumání, dále stanovení formulace hlavní hypotézy a vytvoření pomocných předpokladů. Metodou pro průzkum byl zvolen dotazník. V této přípravné fázi bylo ještě stanoveny, jakého vzorku respondentů se průzkum bude týkat.

b) realizační fáze

Časové rozpětí samotné realizace průzkumu bylo v rozmezí tří měsíců. V této realizační fázi se jednalo o setkávání s respondenty při distribuci, vyplňování a sběr dotazníků. Samotné setkávání s respondenty se odehrávalo převážně na samotném pracovišti a to v rámci přípravy do služby. Dotazník jsem respondentům předal vždy osobně s náležitým vysvětlením a projevem díky a na základě takto zvoleného přístupu jsem docílil 100% návratnosti rozdaných dotazníků. Samozřejmě ve

zvoleném postupu byla zachována anonymita vyplňujícího tým, že jsem pokaždé zvolil více respondentů současně. Na základě anonymního dotazníkového šetření činil získaný vzorek celkem 64 respondentů, z toho 48 policistů a 16 policistek ve věkovém rozmezí od 21 let až do 55 let.

c) vyhodnocení

Časové rozmezí této fáze byl jeden měsíc. V této fázi byly dotazníky rozděleny a roztrženy podle odpovědí respondentů. Nashromážděná data byla následně vyhodnocena a zpracována do grafů a tabulek s případným komentářem. Z provedeného průzkumu a následného vyhodnocení byly zpracovány návrhy a doporučení dle vlastního názoru k zvolené problematice národnostních menšin v prostředí Policie ČR.

5 PREZENTACE VÝSLEDKU EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ

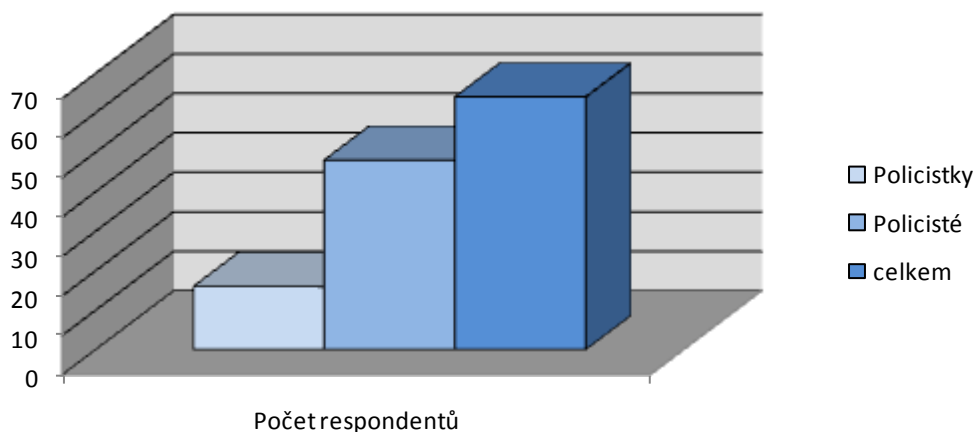
Cíl výzkumu naplnila kvantitativní metoda, která docílila pomocí dotazníku vlastní konstrukce odpověďmi na otázky, které byly v devíti případech uzavřené a ve dvou otevřené, jak je již popsáno v kapitole 4.3.1. Snažil jsem se docílit přehlednosti vyhodnocených položek dotazníků, proto jsem pro grafické znázornění vyhodnocení průzkumu použil tabulky a grafy.

Vyhodnocení výsledků proběhlo ze 64 dotazníků. Z celkového počtu respondentů bylo 48 mužů a 16 žen ve věkové kategorii 21-55 let, 60 respondentů mělo středoškolské vzdělání a 4 respondenti vysokoškolské vzdělání.

5.1 Zpracování vyhodnocení jednotlivých položek z dotazníků

Úvodní část dotazníku byla strukturovaná ve smyslu základních statistických otázek, týkajících se průzkumného vzorku respondentů, kdy podrobné vyhodnocení této části dotazníku je zpracováno v kapitole 4.2 *Popis vzorku respondentů* této práce.

Graf č.2 - Počet respondentů průzkumu

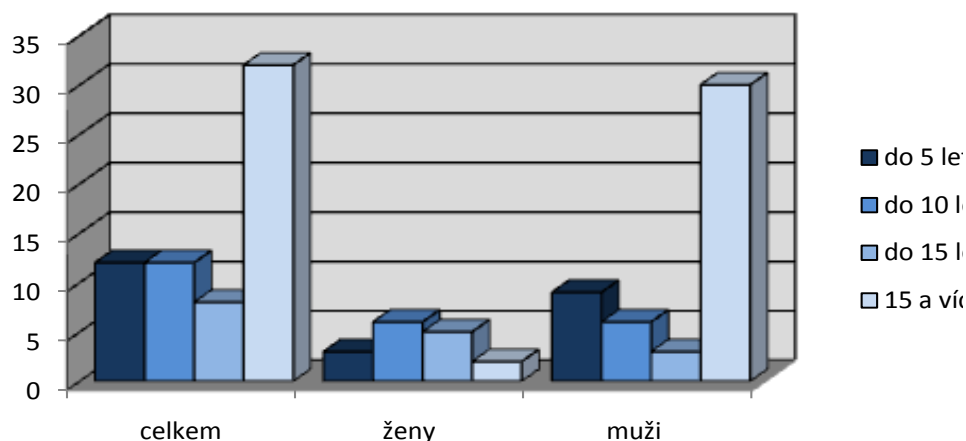

Z grafu č. 2 vyplývá, že na průzkumu se podílelo celkem 64 respondentů z řad příslušníků Policie České republiky Územního odboru Česká Lípa v přímém výkonu služby. Z celkového počtu 64 dotázaných bylo 16 žen což činí 25 % a 48 mužů což je 75 %, kdy 4 respondenti měli vysokoškolské vzdělání.

Otázka č. 1: Jak dlouho trvá Váš služební poměr u Policie České republiky?

První otázka dotazníku byla uzavřená a respondent měl na výběr ze čtyř možností odpovědí jak dlouho trvá jeho služební poměr u Policie ČR. Otázka byla v dotazníku strukturovaná vzhledem k tomu, že doba služebního poměru by měla být v přímé souvislosti se zkušeností a souhrnem znalostí příslušníka PČR.

Graf č.3 - Doba trvání služebního poměru respondentů

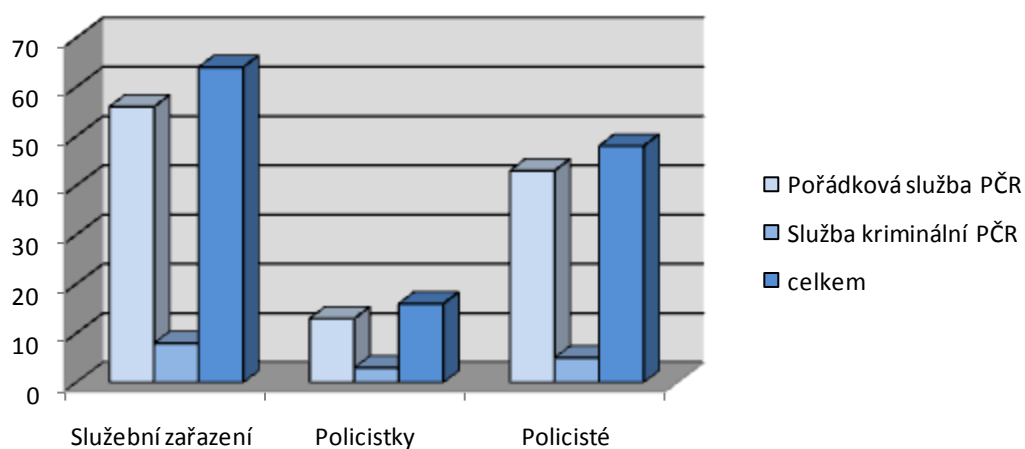
Jak je znázorněno v grafu č.3 z celkového počtu 64 respondentů bylo 18,75 % dotázaných ve skupině do 5-ti let služebního poměru, z tohoto počtu jsou 4,7 % policistky a 14 % policisté. Ve skupině do 10-ti let je také celkem 12 policistů, kdy z tohoto počtu je 6 policistek a stejný počet policistů, tedy 6. Ve skupině do 15 let bylo celkem 8 dotázaných ve služebním poměru do 15-ti let, z toho 5 policistek a 3 policisté. V poslední skupině 15 a více let bylo celkem 32 policistů, z tohoto počtu byly 2 policistky a 30 policistů.

Z uvedeného šetření v případě zkoumaného vzorku vyplývá, že největší skupinou podílející se na předmětném šetření, jsou policisté a policistky sloužící ve služebním poměru delším více jak 15 let a muži jsou v této skupině zastoupeni 96 %. Na druhou stranu nejméně zastoupenou skupinou jsou policisté a policistky sloužící od 10 let do 15 let. S porovnáním věkového zastoupení je zajímavé, že v průzkumném vzorku jsou největší skupinou policisté ve věku 21-30 let, z čehož vyplývá, že zkoumaný vzorek je v poměrně mladém věku ale se zkušenostmi v policejní praxi.

Otázka č. 2: Jaké je Vaše služební zařazení v rámci PČR?

V dotazníkovém šetření byla tato otázka uzavřená, kdy si zde mohli respondenti volit mezi dvěma variantami: a) Pořádková služba policie ČR (obvodní oddělení, hlídková služba, dopravní policie, IOS) b) Služba kriminální policie a vyšetřování. Tyto složky PČR byly vybrány proto, neboť jejich členové se podílejí na přímém výkonu služby a cíle šetření je zjistit informovanost a znalost policistů, sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru Policie České republiky Česká Lípa.

Graf č. 4 - Služební zařazení respondentů průzkumu

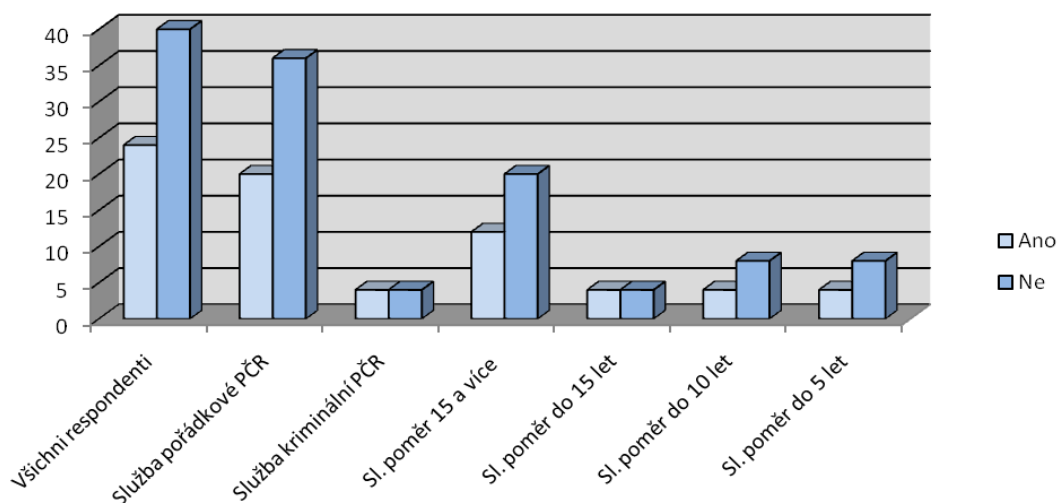

Na grafickém znázornění je vidět, že z průzkumného vzorku respondentů slouží u Pořádkové služby policie ČR 87,5 % dotázaných a z tohoto počtu je 20,3 % policistek a 67,2 policistů. U Služby kriminální policie a vyšetřování slouží 12,5 % respondentů 4,7 % policistek a 7,8 % policistů všichni ve věkovém rozmezí od 31 let do 40 let. Z uvedeného vyplývá, že na průzkumu mají větší podíl příslušníci Pořádkové služby policie ČR (obvodní oddělení, hlídková služba, dopravní policie, IOS) ve věkovém rozmezí od 21 let až 55 let.

Otázka č. 3: Prodělal(a) jste v rámci interního vzdělávání u PČR nějaká školení, či zdokonalovací kurz týkající se problematiky národnostních menšin?

Respondenti v dotazníku na tuto otázku měli na výběr ze dvou možností ano či ne. Jde tedy o uzavřenou otázku, která byla cílená přímo k jednoznačné odpovědi, zda v rámci interního vzdělávání u PČR prošli nějakým školením či zdokonalovacím kurzem, týkajícího se problematiky národnostních menšin.

Graf č. 5 – Zdokonalovací kurz či školení k problematice národnostních menšin u PČR

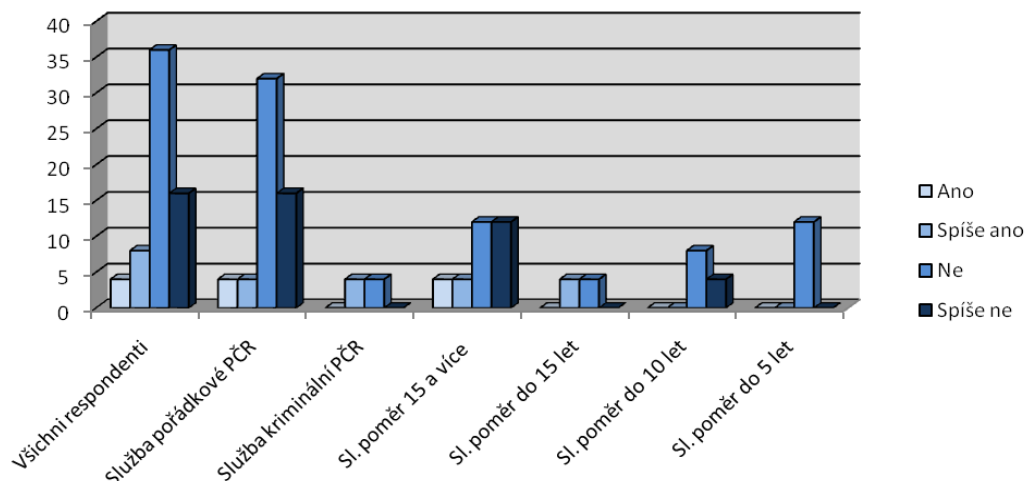

Graf č. 4 znázorňuje v první části, že z celkového počtu 64 respondentů průzkumného vzorku 62 % dotázaných neprodělalo žádné školení k dané problematice a 38 % naopak prodělalo v rámci interního vzdělávání u PČR kurz či školení k problematice národnostních menšin. U služby pořádkové PČR bylo průzkumem zjištěno, že z celkového počtu 56 respondentů se školení k dané problematice zúčastnilo 31,3 % policistů a policistek zařazených v této službě. U kriminální policie bylo průzkumem zjištěno, že je to 50 % zúčastněných. Provedeným šetřením bylo zjištěno u průzkumného vzorku, že více jak polovina (62%) policistů sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru PČR Česká Lípa neprodělalo žádné školení či zdokonalovací kurz v rámci problematiky národnostních menšin. Ve vztahu k délce služebního poměru je na tom nejlépe skupina policistů sloužících do 15 let, kdy 50 % z průzkumného vzorku se účastnila nějakého školení. U ostatních skupin dle služebního poměru převažuje negativní odpověď.

Otázka č. 4: Znáte zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů?

Otázka číslo čtyři byla cílena na znalost respondentů zákonné normy platné pro problematiku národnostních menšin, a to konkrétně zákona číslo 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Dotazovaní měli na výběr ze čtyř odpovědí, a to ano, spíše ano, ne a spíše ne.

Graf č. 6 – Znalost zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

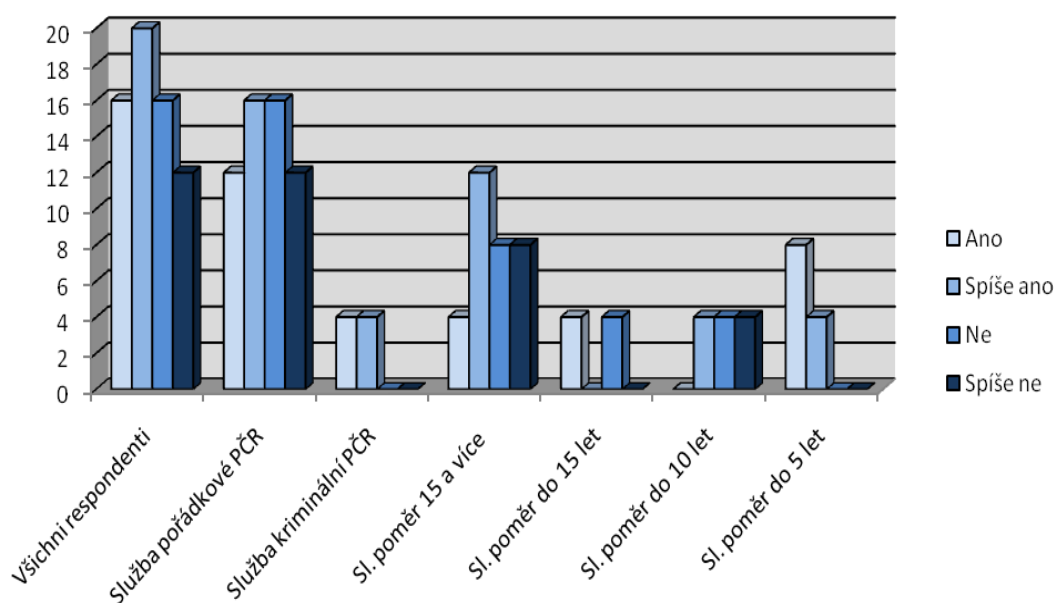

Průzkumem vzorku bylo šetřením zjištěno jak je i graficky znázorněno, že z celkového počtu 64 respondentů odpovědělo 6,25 % ano 12,5 % spíše ano 56,25 % ne a 25 % spíše ne na znalost dotazovaného zákona. Z tohoto vyplývá, že více jak polovina 81,25 % respondentů uvádí, že nezná (spíše nezná) platnou zákonnou normu vztahující se k problematice národnostních menšin. Dále nám z provedeného šetření vyplynulo, že policisté a policistky zařazení u kriminální policie ČR mají větší znalost zákona než policisté zařazení u pořádkové služby PČR ÚO Česká Lípa. Co se týče délky služebního poměru, nejmenší znalost zákona mají policisté sloužící do 5-ti let.

Otázka č. 5: Myslíte si, že máte dostatek informací o národnostních menšinách, které se vyskytují ve vašem služebním obvodu a se kterými přicházíte do kontraktu v rámci plnění svých služebních povinností?

V otázce č. 5 se respondenti průzkumu vyjádřili ke skutečnosti, zda mají dostatek informací o národnostních menšinách, které se vyskytují v působnosti Územního odboru PČR Česká Lípa. Z uzavřené otázky si mohli vybrat ze čtyř možností ano, spíše ano, ne a spíše ne.

Graf č. 7 – Informace o národních menšinách ve služebním obvodě

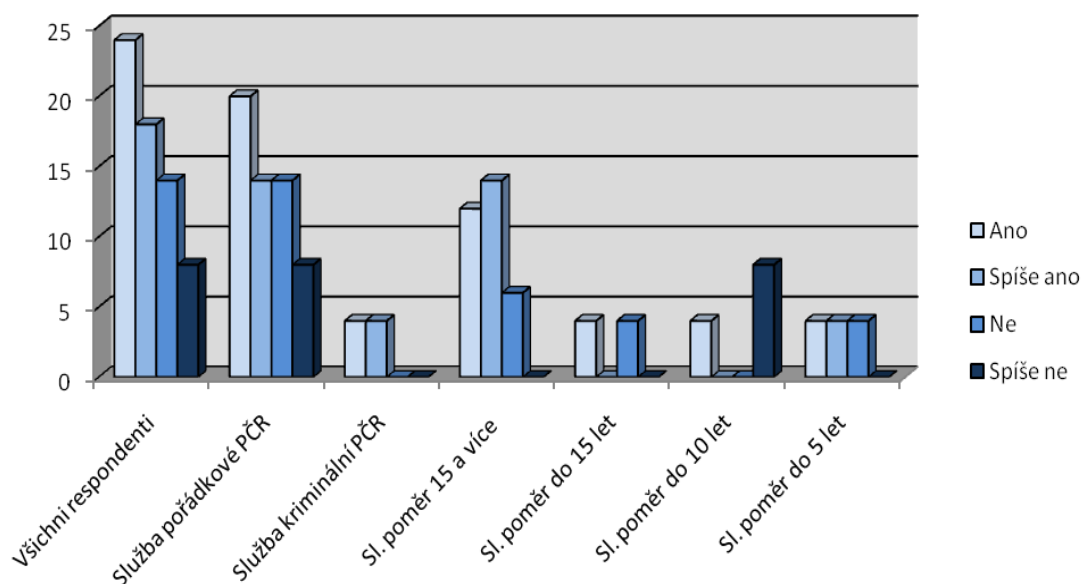

Vyhodnocením odpovědí na otázku č. 5 bylo zjištěno u vzorku respondentů, že informovanost o národnostních menšinách v jejich působnosti je z větší poloviny dobrá, kdy 56,25 % dotázaných policistů a policistek uvedlo odpověď ano společně spíše ano - tedy, že mají dostatek informací o národnostních menšinách. Nejméně informací mají policisté a policistky, dle provedeného šetření, sloužící ve služebním poměru do 10-ti let, kdy z 18,75 % zúčastněných odpovědělo negativně 12,5 % respondentů průzkumného vzorku. Na druhé straně nejvíce pozitivních odpovědí bylo zjištěno u policistů sloužících ve služebním poměru do 5-ti let, kdy z 18,75 % zúčastněných všichni odpověděli kladně, tedy ano nebo spíše ano.

Otázka č. 6: Je pro Vás důležité umět komunikovat s osobou, která je členem některé z národnostních menšin.

V otázce č. 6 respondenti odpovídali na otázku, zda je pro ně důležité umět komunikovat s členy národnostní menšiny ve smyslu, kdy komunikace je mimo jiné i transfer informací od určitého jedince nebo skupiny k jiným, kdy je nezbytným základem všech sociálních interakcí. V policejní práci je velice důležité umět komunikovat, neboť na tomto způsobu je založena převážně policejní práce a to zejména vyšetřování protiprávních činů. Otázka byla uzavřená a respondenti měli na výběr z odpovědí ano, spíše ano, ne a spíše ne.

Graf č. 8 – Umět komunikovat

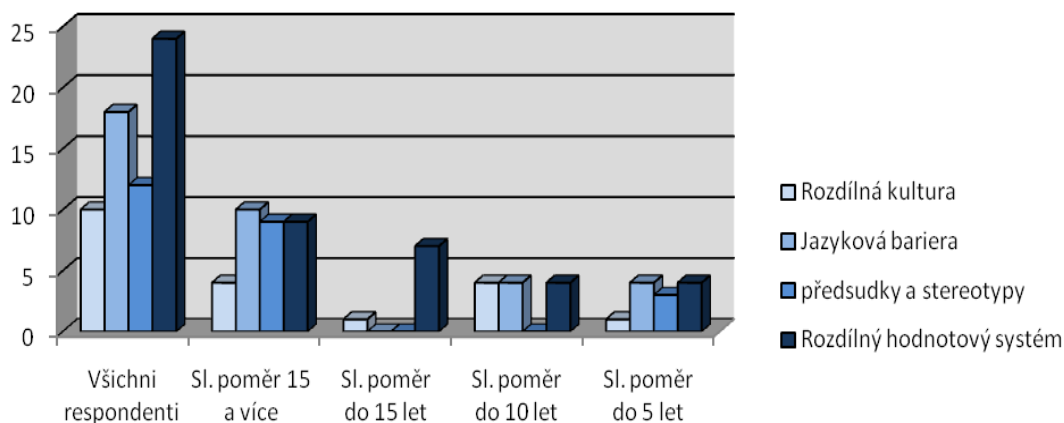
Graf č. 7 poskytuje v grafickém znázornění vyhodnocení odpovědí a z těchto bylo zjištěno, že z celkového počtu zúčastněných policistů a policistek 65,6 % uvádí kladnou odpověď a to, že je pro ně důležité umět komunikovat s členy národnostních menšin. Negativní odpověď uvedlo z celkového počtu respondentů 34,4 % policistů a policistek. Co se týče celkově služebního poměru, nejvíce kladných odpovědí bylo ve skupině policistů sloužících 15 a více let, kdy z celkového počtu respondentů této skupiny 40,6 % uvedlo kladnou odezvu. Dle průzkumu u vzorku respondentů nejméně důležité umět komunikovat bylo zjištěno u skupiny sloužících policistů a policistek ve služebním poměru do 10 let.

Otázka č. 7: Co je podle vás největším problémem při vzájemné komunikaci s členem národnostní menšiny?

Otázka č. 7 navazovala na předchozí otázku č. 6, neboť rozváděla problém komunikace při vzájemné interakci, tedy samotné komunikace policisty a příslušníka národností menšiny. Otázka měla na výběr ze čtyř odpovědí (rozdílná kultura, jazyková bariéra, předsudky a stereotypy, rozdílný hodnotový systém), byl i zde prostor pro vlastní vyjádření v případě, že by nabídnutá odpověď neměla dostatečnou vypovídající hodnotu pro respondenta.

Graf č. 9 – Problém při komunikaci s členem národnostní menšiny

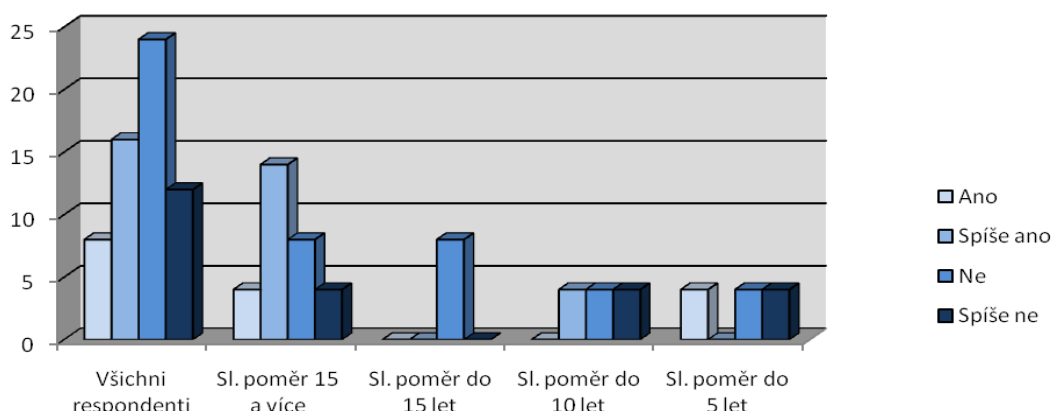

Šetřením u vzorku respondentů bylo zjištěno vyhodnocením odpovědí, že největším problémem při vzájemné komunikaci policisty s členem národnostní menšiny je rozdílný hodnotový systém, což jsou specifické hodnoty, které se učí od svých rodičů, prarodičů a v poslední míře také od společnosti. Tuto volbu odpovědi z celkového počtu respondentů uvedlo 37,5 % dotázaných policistů a policistek. Jako druhý největší problém v komunikaci s členem národnostní menšiny respondenti průzkumu uvedli jazykovou bariéru a to 28,2 % dotázaných. Jako problém předsudky a stereotypy v komunikaci s členem národnostní menšiny uvedlo 18,6 % dotázaných respondentů a rozdílnou kulturu vidí jako problém 15,7 % policistů a policistek průzkumného vzorku. Dále bylo vyhodnocením otázky zjištěno, že nikdo z respondentů nevyužil vlastní interpretaci na položenou otázku a všichni si vybrali z nabídnutých odpovědí.

Otázka č. 8: Myslíte si, že je důležité, aby PČR prováděla zvláštní opatření k seznámení se s problémy určité národnostní menšiny?

Otázka č. 8 byla opět uzavřenou a respondenti měli na výběr ze čtyř odpovědí ano, spíše ano, ne a spíše ne. Tato otázka měla za úkol objasnit u průzkumného vzorku policistů a policistek zda si myslí, že je důležité ze strany PČR provádět zvláštní opatření k problémům národnostních menšin.

Graf č. 10 – Má provádět PČR zvláštní opatření k národnostním menšinám

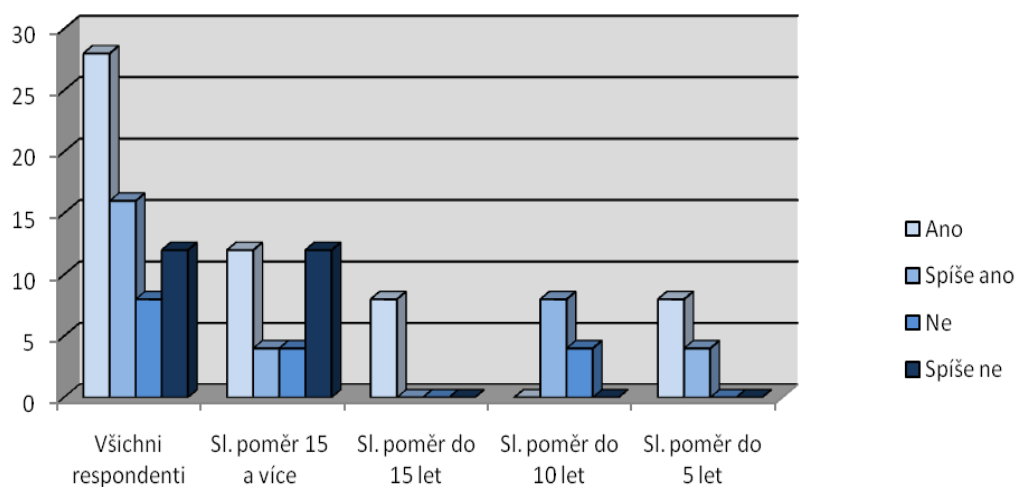
Na grafu č. 10 je vidět vyhodnocení otázky číslo 8, kdy z celkového počtu respondentů uvedlo 56,3 % dotázaných negativní odpověď (ne, spíše ne) tedy, že není důležité ze strany PČR provádět zvláštní opatření k problémům národnostních menšin. Odpověď ano uvedlo 12,5% z dotázaných a odpověď spíše ano 31,2 % respondentů. Největší skupinou s negativními odpověďmi jsou policisté sloužící do 15-ti let. Z provedeného šetření vyplývá, že větší část policistů a policistek z průzkumného vzorku se negativně staví k tomu, aby Policie ČR prováděla zvláštní opatření problémům národnostních menšin.⁵

⁵ Tento negativní postoj u policistů zařazených na Územním odboru PČR Česká Lípa ve zkoumaném vzorku může být zapříčiněn neustálým a častým nasazováním v policejním opatření „Šluknovský výběžek“, které je reakcí na tzv. mačetový útok z Nového Boru. Dle názoru autora mohou být policisté přesvědčeni, že takovéto opatření nepřináší žádný uspokojivý výsledek k vyřešení nastalého problému.

Otázka č. 9: Myslíte si, že znalost prostředí národnostních menšin vám může pomoc k získání poznatků a informací potřebných k výkonu služby.

Otázka č. 9 se ptala respondentů, zda znalost prostředí národnostních menšin může pomoci k získání poznatků a informací potřebných k výkonu služby, neboť vliv prostředí, ve kterém se členové národnostních menšin pohybují, má největší schopnost ovlivňovat komunikaci policisty s členem národnostní menšiny při jeho výkonu služby.

Graf č. 11 – Důležitost znalosti prostředí národnostních menšin

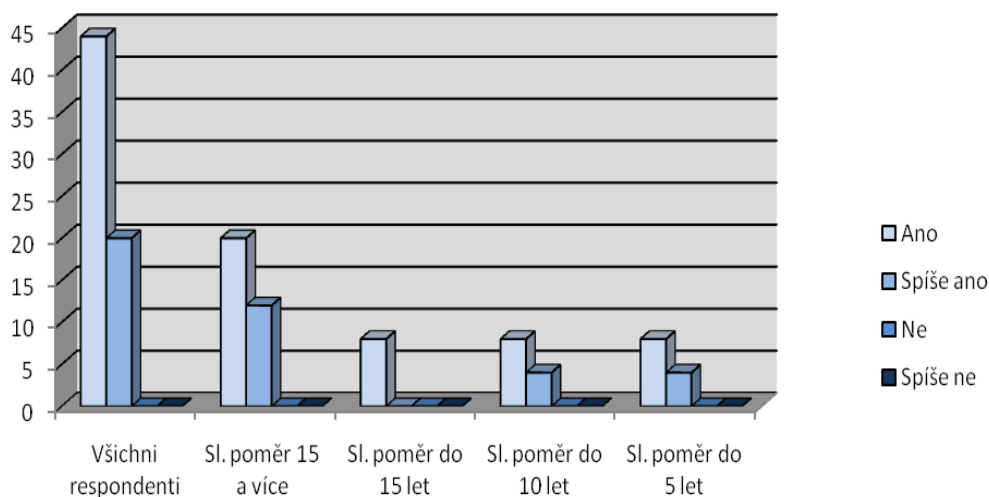

Na grafickém znázornění grafu č. 11 jsou vyhodnoceny odpovědi na otázku číslo 9. Z celkového počtu zúčastněných respondentů odpovědělo 43,7 % ano tedy, že pro ně je znalost prostředí národnostních menšin přínosná k získání poznatku a informací potřebných výkonu práce. Spíše ano odpovědělo 25 % respondentů průzkumu. V negativním duchu (ne, spíše ne) se vyslovilo 31,3 % policistů a policistek Územního odboru PČR Česká Lípa z průzkumného vzorku. Z provedeného vyhodnocení vyplynulo, že většina z průzkumného vzorku respondentů z řad policistů a policistek odpověděla kladným způsobem a je tedy pro ně důležité mít znalost prostředí národnostních menšin, která jim po té pomůže k získání poznatků a informací potřebných ve své policejní práci.

Otázka č. 10: Víte jaké národnostní menšiny žijí v působnosti ÚO PČR Česká Lípa (okr. Česká Lípa)?

Otázka č. 10 byla uzavřená a respondenti měli opět k dispozici čtyři odpovědi ano, spíše ano, ne a spíše ne. Cílem otázky bylo zjistit jakou mají respondenti průzkumného vzorku osobní a místní znalost ve svém působišti, co se týče národnostních menšin žijících na daném územní spadajícím pod působnost ÚO PČR Česká Lípa.

Graf č. 12 – Znalost národnostních menšin žijících na ÚO PČR Česká Lípa

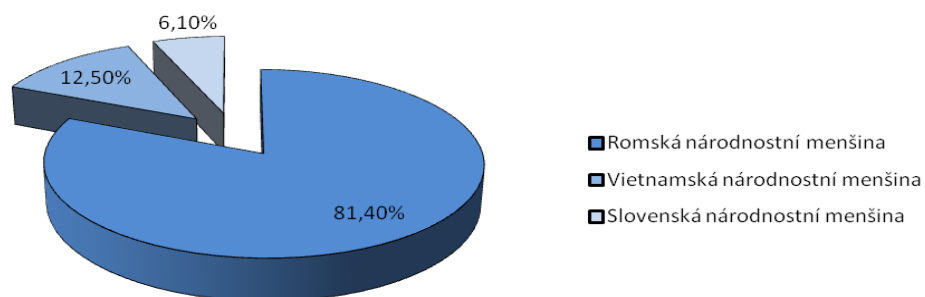

Jak je na grafickém znázornění vidět z celkového počtu respondentů odpovědělo na otázku číslo 10 v kladném znění celých 100 %, kdy 68,7 % dotázaných uvedlo odpověď ano a 31,3% odpovědělo spíše ano. Jak je již uvedeno a znázorněno žádný z průzkumného vzorku respondentů neodpověděl ne ani spíše ne. Z uvedeného šetření vyplynulo, že policisté a policistky zúčastněné v průzkumu si myslí, že mají znalost o národnostních menšinách, které se zdržují v působnosti Územního odboru Policie České republiky Česká Lípa.

Otázka č. 11: Která národnostní menšina je podle vás nejpočetnější v působnosti ÚO PČR Česká Lípa (okr. Česká Lípa)?

Otázka číslo 11 byla otevřená, zde respondenti průzkumu vyjádřili svůj úsudek o tom, která národnostní menšina je nejvíce zastoupená na území v působnosti ÚO PČR Česká Lípa.

Graf č. 13 – Nejpočetnější národnostní menšina dle respondentů průzkumu

Vyhodnocením odpovědí respondentů na otázku číslo 11 bylo průzkumem zjištěno, že 81,40 % policistů a policistek uvedlo jako nejpočetnější národnostní menšinu romskou a to v působnosti ÚO PČR Česká Lípa. Druhou nejpočetnější menšinou podle respondentů průzkumu je národnostní menšina vietnamská, kdy tuto uvedlo 12,50 % dotázaných. Poslední uvedenou národnostní menšinou, kterou respondenti uvedli v celkovém počtu 6,10%, je slovenská. Šetřením vyplynulo, že převážná část respondentů uvedla jako nejpočetnější národnostní menšinu zastoupenou v působnosti ÚO PČR Česká Lípa romskou.

Vyhodnocením otázky č. 11 je překvapením, že respondenti uvedli pouze 3 uvedené národnostní menšiny. Dle údajů Českého statistického úřadu při sčítání lidu a bytů v roce 2010 jsou nejčetnější národnostní menšiny v ČR:

- Slovenská 149 140
- Polská 39 269
- Německá 18 772
- Romská 13 150

Počet osob romské národnosti tvoří součet lidí, kteří vyplnili pouze romskou národnost a kombinaci romské a další národnosti (Kubala 2011).

5.2 Analýza stanovených předpokladů

5.2.1 Předpoklad č. 1

První předpoklad byl založený na skutečnosti, že 10 – 20 % policistů a policistek zařazených na ÚO PČR Česká Lípa nemá znalosti o problematice národnostních menšin ve svém působišti. Provedeným šetřením u průzkumného vzorku, který byl složený z celkového počtu 64 respondentů, z toho 16 žen 25 % a 48 mužů 75 % a vyhodnocením dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 62 % dotázaných respondentů neprodělalo žádné školení či zdokonalovací kurz k problematice národnostních menšin, který by jim přinesl informace potřebné k znalosti menšin žijících v jejich působnosti.

Dále bylo dotazníkem zkoumáno jakou mají policisté znalost zákonné normy platné pro problematiku národnostních menšin a to konkrétně zákona číslo 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Z tohoto šetření vyplynulo, že více jak polovina 81,25 % respondentů uvádí, že nezná (spíše nezná) platnou zákonnou normu vztahující se k problematice národnostních menšin.

Z uvedeného lze jednoznačně vyvodit závěr, že předpoklad (*Lze předpokládat, že 10 - 20% policistů zařazených u pořádkové policie nemá znalosti o problematice národnostních menšin na území České Lípy.*) **byl vyvrácen**, neboť neznalost problematiky národnostních menšin u průzkumného vzorku dosáhl hodnoty převyšující 60 % oproti stanovenému předpokladu 10-20%.

5.2.2 Předpoklad č. 2

Ve druhém předpokladu bylo stanoveno, že 60–70 % policistů má potřebné informace pro svou práci s menšinami. Vyhodnocením dotazníkového šetření bylo zjištěno u vzorku respondentů, že informace pro svou práci o národnostních menšinách v jejich působnosti je z větší poloviny dobrá, kdy 56,25 % dotázaných policistů a policistek uvedlo odpověď ano společně se spíše ano - tedy, že mají dostatek informací o národnostních menšinách potřebné pro svou práci. **U druhého předpokladu lze uvést, že tento se potvrdil.**

5.2.3 Předpoklad č. 3

U třetího předpokladu bylo stanoveno, že 50 – 60% policistů vnímá problematiku národnostních menšin za jednu z nejdůležitějších ve vztahu k získávání informací a poznatků pro řádný výkon služby. Provedeným šetřením a vyhodnocením dotazníku odevzdaných, bylo zjištěno, že z celkového počtu zúčastněných respondentů odpovědělo 43,7 % ano tedy, že pro ně je znalost prostředí národnostních menšin přínosná k získání poznatku a informací potřebných k výkonu práce. Spíše ano odpovědělo 25 % respondentů průzkumu. V negativním duchu (ne, spíše ne) se vyslovilo 31,3 % policistů a policistek Územního odboru PČR Česká Lípa z průzkumného vzorku. Z provedeného vyhodnocení vyplynulo, že většina z průzkumného vzorku respondentů 68,7 % z řad policistů a policistek odpověděla kladným způsobem a je tedy pro ně důležité mít znalost prostředí národnostních menšin, která jim pomůže získat poznatky a informace potřebné v jejich policejní práci.

Předpoklad číslo 3 se tedy provedeným průzkumem potvrdil.

5.2.4 Předpoklad č. 4

U posledního čtvrtého předpokladu bylo stanoveno, že 70 – 90% policistů pořádkové policie zná složení národnostních menšin vyskytujících se na území okresu Česká Lípa. Z provedeného šetření a vyhodnocení odpovědí vyplynulo, že policisté a policistky zúčastněné v průzkumu si myslí, že mají znalost o národnostních menšinách, které se zdržují v působnosti Územního odboru Policie České republiky Česká Lípa (okr. Česká Lípa). Z celkového počtu respondentů odpovědělo celých 68,7 % dotázaných, že zná složení a 31,3% uvedlo, že spíše ano. Ani jeden respondent průzkumného vzorku neuvedl negativní odpověď, tedy že by neznal složení národnostních menšin na územní okr. Česká Lípa.

Lze tedy na základě provedeného průzkumu říci, že tento **čtvrtý předpoklad se potvrdil.**

5.3 Dílčí výsledky šetření

Provedeným šetřením k problematice národnostních menšin v prostředí Policie ČR Územního odboru Česká Lípa bylo zjištěno, že většina zúčastněných policistů průzkumu nikdy neprodělala v rámci interního vzdělávání žádné školení nebo zdokonalovací kurz zaměřený na danou problematiku národnostních menšin.

Přitom bylo zjištěno, že policisté a policistky zkoumaného vzorku si myslí, že je pro ně důležité umět komunikovat s členy národnostních menšin, kdy z celkového počtu zúčastněných policistů a policistek tuto potřebu uvedlo 65,6 %.

Největším problémem při vzájemné komunikaci policistů s členem národnostní menšiny je dle provedeného šetření hodnotový systém, což jsou specifické hodnoty, které se učí od svých rodičů, prarodičů a v poslední míře také od společnosti. Tuto volbu odpovědi z celkového počtu respondentů uvedlo 37,5 % dotázaných policistů a policistek.

Zajímavým zjištěním bylo negativní stanovisko policistů a policistek průzkumného vzorku k provádění zvláštních opatření k problémům národnostních menšin, kdy si 56,3 % dotázaných myslí, že takovéto akce a postupy nejsou přínosem k dané problematice.

5.4 Návrh opatření

Na základě provedeného dotazníkového šetření a následného vyhodnocení odpovědí průzkumného vzorku směřuje navrhované opatření především na interní vzdělávání příslušníků Policie České republiky.

V současné době jsou nově přijatí policisté ke službě pořádkové policie po schválení do služebního poměru povinni absolvovat základní odbornou přípravu. Ta poskytuje policistovi vědomosti a dovednosti, rozvíjí jeho schopnosti a postoje, a učí ho uznávat hodnoty potřebné pro výkon policejních činností. Základní odborná příprava je rozdělena na část teoretickou a část odborné praxe, která probíhá zpravidla 1 měsíc před zahájením a 1-2 měsíce po skončení teoretické části.

Jedno z navrhovaných opatření je, aby se v základním kurzu odborné přípravy zavedl určitý program, který by policisty připravil na práci s národnostními menšinami. Na program by mohly spolupracovat nevládní organizace, které mají dostatek zkušeností a znalostí z oblasti národnostních menšin (*např. nevládní*

organizace Tolerance, která už v současné době je garantem několika projektů jako jsou : Výchova k lidským právům, Výchova k toleranci, Výchova k občanství). Dle názoru autora je účast nevládních organizací v takovémto projektu nezastupitelná a významná, neboť o problematice národnostních menšin mají daleko více informací a zkušeností se samotnou prací s členy menšin.

Další variantou, jak policisty seznámit v rámci interního vzdělávání s problematikou národnostních menšin, je zavedení speciálního zdokonalovacího kurzu na některé ze škol MV ČR. V současné době je takových škol celkem šest např. Vyšší policejní škola MV v Pardubicích. Dále by se problematice mohli věnovat na tzv. školicích střediscích, kterými disponuje každé krajské ředitelství PČR.

Výstupem z takto prodělaného zdokonalovacího kurzu by mohl být nějaký druh osvědčení, které by se zařadilo do osobní složky příslušníka policie ČR a v případě výběrového řízení na určitou pozici by takto nabyté vzdělání mohlo přinést kladné hodnocení.

ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byla Policie České republiky v prostředí národnostních menšin. Práce byla rozvrhnutá do dvou základních bloků na teoretickou část a část praktickou.

V teoretické části jsem se zabýval komplikovanou problematikou spojenou s národnostními menšinami, a to zejména určení definice samotné národnostní menšiny. V České republice je tato definice obsažena v zákoně o Právech příslušníků národnostních menšin, který uvádí „příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“ Co se týče vnějšího pohledu na charakteristiku národnostní menšiny, není jednotná. Evropská unie v tomto případě jednotlivým státům zanechává k vymezení tohoto pojmu volnou ruku, kdy však vychází ze Všeobecné deklarace Organizace spojených národů.

Dalším zvoleným bodem v teoretické části bylo objasnit postavení a úlohu Policie České republiky v rámci zvoleného tématu, zde jednoznačně vyplývá, že Policie ČR je policií státu, který je založen na občanském principu. Z této skutečnosti vyplývá, že policisté, bez ohledu na to, že jsou fakticky příslušníky většiny nebo menšiny, musí při výkonu své pravomoci zachovávat v tomto ohledu zcela neutrální stanovisko. Policie ČR musí reagovat na aktuální stav a situaci ve společnosti a adaptovat se na podmínky vzrůstající společenské nespokojenosti. Policisté by měli být vybaveni odpovídajícími sociálními kompetencemi tak, aby byli schopni efektivní práce s příslušníky menšin a kvalitního a rovného přístupu k nim. V práci byla také shrnuta základní vnitřní česká legislativa a také mezinárodní legislativa, která je spojená s menšinami, vždyť ochrana národnostních, ale i jiných menšin před útoky na ně a na jejich příslušníky je nezbytným předpokladem udržení stabilního prostředí ve společnosti.

Samostatnou kapitolu teoretické části práce tvořily vybrané národnostní menšiny, neboť pro práci Policie ČR v prostředí národnostních menšin by mělo být samozřejmostí, že příslušník má dílčí základ znalosti dané menšiny a její kultury, kdy tyto znalosti mu mohou pomoci v konfliktních situacích a v práci s národnostními menšinami. Protože pochopení kultury a životního stylu je základem každé komunikace mezi rozličnými jedinci v dané společnosti. Každé jejich

pochybení je vnímáno veřejností daleko emotivněji. Příslušníci menšiny, pokud chtějí v majoritním okolí uspět, musí být v mnoha ohledech dokonce lepší, výkonnější apod. než příslušníci majority. Navíc většinové obyvatelstvo velmi často bývá přesvědčeno, že normou chování jsou oni a vše odlišné je mimo tuto normu.

Cílem bakalářské práce, především v praktické části, bylo zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímém výkonu služby na Územním odboru Policie České republiky Česká Lípa s problematikou národnostních menšin. Provedené šetření odhalilo některé pro Policii ČR neuspokojivé výstupy, se kterými se bude muset tento státní orgán vypořádat v co možná nejkratším čase. Policisté nejsou pro náročnou policejní práci ve vztahu k menšinám dostatečně odborně připraveni, nadpoloviční většina dotázaných policistů průzkumného vzorku údajně neabsolvovala školení, či zdokonalovací kurz k problematice národnostních menšin.

Zajímavým zjištěním bylo negativní stanovisko policistů a policistek průzkumného vzorku k provádění zvláštních opatření (např. Šluknovský výběžek) k problémům národnostních menšin, kdy více jak polovina dotázaných policistů a policistek si myslí, že takovéto akce a postupy nejsou přínosem k dané problematice. Dle mého názoru jsou tyto formy opatření, založené na represivních kompetencích PČR, předem odsouzeny k záhubě. Dle vlastní zkušenosti policisty, který má odslouženo dvanáct let v přímém výkonu služby, z toho jedenáct let zařazen v pořádkové jednotce - nejprve Severočeského kraje, posléze kraje Libereckého, mohu říci, že represivní řešení problému nikdy k ničemu nevedlo, pouze takto řešená situace vyvolala ještě větší napětí ve společnosti a eskalaci problému.

Podle mého názoru by se problematice národnostních menšin měla věnovat větší pozornost, a to zejména u Policie České republiky, kdy by měli být připraveni především policisté sloužící v přímém výkonu služby na konfrontaci s členy národnostních menšin, neboť jejich úloha ve společnosti není jednoduchá a mnohdy sebou přináší značné emoční a psychické vypětí.

Seznam použitých zdrojů

BARŠA, P., 2001. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. ISBN 80-85959-96-8.

BARŠA, P., 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-020-9.

BÍLEK, P., DUFKOVÁ, I., aj., *Policie v multikulturní společnosti* [online] . Praha: Střední policejní škola MV Praha. [vid. 19. 8. 2011]. ISBN Dostupné z: http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_64_1.pdf.

BUDILOÁ, L. HIRTL, T., aj., 2005. *Policista v multikulturním prostředí*. 1.vyd. Praha: Varianty. ISBN 80-903510-1-8.

GABAL, I., aj., 1999. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. 1. vyd. Praha: G plus G. s. ISBN 80-86103-23-4.

HNÁT, M., 2008. *Postavení národnostních menšin v procesu utváření české společnosti* [online]. [vid. 9. 12. 2011]. Dostupné z: http://dspace.knihovna.utb.cz/bitstream/handle/10563/6642/hn%C3%A1t_2008_dp.pdf?sequence=1

CHMELÍK, J., 2008. *Organizovaný zločin* [online]. [vid. 9. 10. 2011]. Dostupné z: <http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/82.pdf>

KELLER, J., 2010. *Tři sociální světy*. 1. vyd. Praha: SLON. ISBN 9778-80-7419-031-5.

KRYŠTOF, R., *Způsoby obživy romských populací související s trestnou činností* [online]. [vid. 27. 9. 2011]. Dostupné z: http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_37_1.pdf

KUBALA, O., 2011. *Předběžné výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. [vid. 9. 2. 2011]. Dostupné z: http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/predbezne_vysledky_scitani_lidu_domu_a_bytu_2011

MARTÍNKOVÁ, Š. LEONTIYEVA, Y., aj., 2010. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo Vnitřní ČR. ISBN 978-80-7312-063-4.

MATOUŠEK, O., 2008. *Slovník sociální práce*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.

MIKULÁŠTÍK, M., 2003. *Komunikační dovednosti v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-0650-4.

MULTIKULTURNÍ CENTRUM. *Předsudky, jejich vznik a vývoj* [online]. [vid. 20. 8. 2011]. Dostupné z: http://www.mkc.cz/uploaded/otevrena_skola/ikd_predsudky.pdf

POLICIE. 2011. *Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2010* [online]. [vid. 12. 9. 2011]. Dostupné z: http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok_2010.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D

POSPÍŠILOVÁ, J., JAKOUBEK, M., aj., 2008. Sociální vyloučení a úloha Policie ČR. Praha: Společně k bezpečí. ISBN 978-80-86961-57-6.

ROMÁNKOVÁ, G., 2010. *AKČNÍ PLÁN k plnění Strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k menšinám pro období let 2010–2011* [online]. [vid. 27. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/policie-a-minority-dokumenty-66717.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

ŘÍČAN, P., 1998. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-250-5.

SCHEU, H., Ch., 1998. *Ochrana národnostních menšin podle mezinárodního práva*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-632-5.

SCHEU, H., Ch., aj., 2011. *Migrace a kulturní konflikty*. 1. vyd. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-07-0.

ŠÍŠKOVÁ, T., aj., 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-285-8.

ŠÍŠKOVÁ, T., aj., 2001. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-648-9.

ŠTĚCHOVÁ, M., aj., 2002. *Právní ochrana etnických menšin v ČR*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-86008-99-1.

UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T., aj., 2008. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. 1. vyd. Praha: Et. ústav AV ČR. ISBN 978-80-87112-12-0.

UN Doc. E/CN.4/Sub.2/1985/31 of 14/5/85 at para. 181.

VLÁDA. 2011. *Rada vlády pro národnostní menšiny* [online]. [vid. 12. 9. 2011]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074>.

WIKIPEDIA. 2011. *Asimilace* [online]. [vid. 27. 9. 2011]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Asimilace_%28sociologie%29/

Zákon .č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavních zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. [online]. 1993, částka 1. [vid. 6. 9. 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1993/sb01-93.pdf>

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1990, částka 035. [vid. 19. 9. 2011]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/prestupky/uvod.aspx>

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2001, částka 104. [vid. 13. 8. 2011]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-10-cervence-2001-o-pravech-prislusniku-narodnostnich-mensin-a-o-zmene-nekterych-zakonu-2651.html?mail>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2009, částka 11. [vid. 15. 9. 2011]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast2h2d1.aspx>

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka č. 1 Věková struktura respondentů	46
---	----

Grafy:

Graf č. 1 – Věk respondentů	47
Graf č. 2 – Počet respondentů průzkumu	50
Graf č. 3 – Doba trvání služebního poměru respondentů	51
Graf č. 4 – Služební zařazení respondentů průzkumu	52
Graf č. 5 – Zdokonalovací kurz, školení k problematice národ. menšin u PČR ...	53
Graf č. 6 – Znalost zákona č. 273/2001 Sb.	54
Graf č. 7 – Informace o národních menšinách ve služebním obvodu	55
Graf č. 8 – Umět komunikovat	56
Graf č. 9 – Problém při komunikaci s členem národnostní menšiny	57
Graf č. 10 – Má provádět PČR zvláštní opatření k národnostním menšinám	58
Graf č. 11 – Důležitost znalosti prostředí národnostních menšin	59
Graf č. 12 – Znalost národnostních menšin žijících na ÚO PČR Česká Lípa	60
Graf č. 13 – Nejpočetnější národnostní menšina dle respondentů průzkumu	61

Přílohy

Příloha A – Dotazník	I
----------------------------	---

Příloha A

DOTAZNÍK

Policie v prostředí národnostních menšin

Vážený kolego, vážená kolegyně,

Jsem studentem TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI FAKULTY PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÉ, *Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky*, studijní program sociální péče studijní obor penitenciární péče. V současné době jsem v posledním ročníku kombinovaného studia.

Chtěl bych Vás touto cestou požádat o pomoc při průzkumu, který je zaměřen na problematiku národnostních menšin a poslouží jako podklad k vypracování empirické (praktické) části mé bakalářské práce. Cílem mé praktické části bakalářské práce je zjistit informovanost a znalost policistů sloužících v přímeném výkonu služby na Územním odboru Česká Lípa Policie ČR s problematikou národnostních menšin. Dotazník je anonymní a neměl by zabrat více jak 15 minut Vašeho času.

Statistické otázky

	☐ policista	☐ policistka	
Váš věk:	☐ 21-30	☐ 31-40	☐ 41-55
Vzdělání:	☐ střední s mat.	☐ vysokoškolské	

Dále se věnujte samotnému dotazníku. Postup při vyplňování dotazníku je jednoduchý. Vypište vždy jednu odpověď, nebo odpověď vypsát na vymezené místo.

1. Jak dlouho trvá Váš služební poměr u Policie České republiky?

- ☐ do 5 let služebního poměru
- ☐ do 10 let služebního poměru
- ☐ do 15 let služebního poměru
- ☐ patnáct a více let služebního poměru

2. Jaké je Vaše služební zařazení v rámci PČR?

- ☐ Pořádková služba policie ČR (obvodní oddělení, hlídková služba, dopravní policie, IOS)
- ☐ Služba kriminální policie a vyšetřování

3. Prodělal(a) jste v rámci interního vzdělávání u PČR nějaká školení či zdokonalovací kurz týkající se problematiky národnostních menšin?

- ☐ ano
- ☐ ne

4. Znáte zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů?

- ☐ ano
- ☐ spíše ano
- ☐ ne
- ☐ spíše ne

5. Myslíte si, že máte dostatek informací o národnostních menšinách, které se vyskytují ve vašem služebním obvodu a se kterými přicházíte do kontraktu v rámci plnění svých služebních povinností?

- ☐ ano
- ☐ spíše ano
- ☐ ne
- ☐ spíše ne

6. Je pro vás důležité umět komunikovat s osobou, která je členem některé z národnostních menšin.

- ☐ ano
- ☐ spíše ano
- ☐ ne
- ☐ spíše ne

7. Co je podle vás největším problémem při vzájemné komunikaci s členem národnostní menšiny?

- ☐ rozdílná kultura
  - ☐ jazyková bariera
  - ☐ předsudky a stereotypy
  - ☐ rozdílný hodnotový systém
- .....

8. Myslíte si, že je důležité, aby PČR prováděla zvláštní opatření k seznámení se s problémy určité národnostní menšiny?

- ☐ ano
- ☐ spíše ano
- ☐ ne
- ☐ spíše ne

9. Myslíte si, že znalost prostředí národnostních menšin vám může pomoci k získání poznatků a informací potřebných k výkonu služby.

- ☐ ano
- ☐ spíše ano
- ☐ ne
- ☐ spíše ne

10. Víte jaké národnostní menšiny žijí v působnosti ÚO PČR Česká Lípa (okr. Česká Lípa)?

- ☐ ano
- ☐ spíše ano
- ☐ ne
- ☐ spíše ne

11. Která národnostní menšina je podle vás nejpočetnější v působnosti ÚO PČR Česká Lípa (okr. Česká Lípa)?

.....

Děkuji vám za trpělivost při vyplnění dotazníku !

Najman František